

MINÄ MUUTAN

-asumisvalmennusprojekti 2007–2009

Itsenäistyvän kehitysvammaisen henkilön ja hänen perheensä tukena

Loppuraportti

17.9.2009

Ritva Hämäläinen

Julkaisija ja kustantaja: Savon Vammaisasuntosäätiö
MINÄ MUUTAN – asumisvalmennusprojekti
Kannen kuvat: Sisko Tiainen, Kari Virta, Kauko Ruotsalainen
Kansien suunnittelu: Mainostoimisto Ad Kiivi Oy
Painopaikka: Kuopion Liikekirjapaino, Kuopio 2009
Copyright © Savon Vammaisasuntosäätiö

TIIVISTELMÄ

MINÄ MUUTAN – asumisvalmennusprojekti toteutettiin Savon Vammaisasuntosäätiön (Savas) kehittämishankkeena 1.3.2007 – 30.9.2009 välisenä aikana. Sen kohderyhmänä olivat Pohjois- ja Etelä-Savon alueilla läheistensä luona asuvat kehitysvammaiset henkilöt ja heidän perheensä. Projektin tavoitteena oli toteuttaa Savon alueelle kokeiltu ja arvioitu asumisvalmennusmalli, joka vakiintuu osaksi kuntien ja muiden palveluntuottajien toimintaa.

Projektissa toteutettiin, kehitettiin ja edistettiin kehitysvammaisten henkilöiden asumisvalmennusta onnistuneen muuton mahdollistajana. Asumisvalmennuksen tavoitteena oli tukea ja ohjata projektissa mukana olevia kehitysvammaisia asiakkaita itsenäistymään lapsuudenkodistaan läheistensä ja muiden verkostojen tuen avulla.

Asumisvalmennuksen sisältö suunniteltiin yksilöllisesti jokaisen perheen elämäntilanteesta, tarpeista ja toiveista lähtien. Toiminta oli tavoitteellista, suunnitelmallista ja kirjalliseen sopimukseen perustuvaa yhteistyötä. Asumisvalmennus sisälsi henkilökohtaista ja/tai ryhmäohjausta 1-3 kertaa kuukaudessa muuton ajankohdasta riippuen. Perheen osallisuutta ja sopeutumista tulevaan muutosvaiheeseen tuettiin keskusteluilla ja vertaistapaamisilla.

Projektissa oli mukana yhteensä kahdeksan kuntaa. Pohjois-Savon alueen asiakaskuntina olivat Kuopio (2 asiakasperhettä), Kiuruvesi (2), Lapinlahti (3), Varpaisjärvi (2) ja Iisalmi (3). Etelä-Savon alueelta mukana olivat Mikkeli (5), Ristiina (5) ja Pieksämäki (3).

Projektin tuloksena syntynyt kehitysvammaisten henkilöiden asumisvalmennusmalli kirjattiin kuvaukseksi projektin asumisvalmennuskokemusten jälkeen. Tämän lisäksi tuotettiin työntekijälle suunnattu MUUTOSSA TUKENA -asumisvalmennuksen käsikirja ja asiakkaalle tarkoitettu MINÄ MUUTAN -asumisvalmennuksen tehtäväkansio.

Projektin seurannassa käytettiin prosessiarviointia. Arvioinnin kohteena olivat projektin hallinta, henkilöstön toiminta, asumisvalmennuksen mallintaminen ja luodut tuotokset, sekä juurruttamistoiminta.

Kokonaisuutena projektin tuloksellisuutta voidaan pitää hyvänä. MINÄ MUUTAN – projektin toiminnasta saatu hyöty ja vaikuttavuus kohderyhmälle ja muille tahoille osoittavat kiistattomasti projektissa luodun kokonaisvaltaisen asumisvalmennusmallin ja siihen kuuluvan materiaalin tarpeellisuuden. Projektin tavoite ja sen sisältö olivat ajankohtaisia, sillä asumisvalmennukselle oli ja on projektin päätyttyäkin todellinen tarve.

SISÄLLYS

1 PROJEKTIN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT	4
1.1 Yhdenvertaisuus kehitysvammaisten henkilöiden asumisen perustana	4
1.2 Asumisen laadun edistäminen	5
1.3 Asumisvalmennus osaksi asumispalvelua	5
1.4 Savas erityisryhmien palvelujen kehittäjänä	6
2 PROJEKTIN TARKOITUS JA PÄÄMÄÄRÄ	8
3 PROJEKTIN KOHDERYHMÄ JA TAVOITELTAVAT VAIKUTUKSET	8
4 PROJEKTIN TOIMINTARESURSSIT	10
4.1 Työntekijäresurssit ja muut henkilöresurssit	10
4.2 Johtaminen, hallinto ja talous	11
4.3 Projektin yhteistyökumppanit	11
5 PROJEKTIN ARVIOINTIMENETELMÄT	13
6 PROJEKTIN HALLINTA JA HENKILÖSTÖN TOIMINTA	14
6.1 Toiminnalle asetettu tavoitetila	14
6.2 Toiminnan tuloksellisuus	14
7 ASUMISVALMENNUKSEN MALLINTAMINEN	15
7.1 Asumisvalmennuksen mallintamisympäristö	15
7.1.1 Asiakkuudelle asetettu tavoitetila	15
7.1.2 Asiakkuuden syntyminen	15
7.2 Asumisvalmennuksen toteutus ja tuloksellisuus	16
7.2.1 Asumisvalmennukselle asetettu tavoitetila	16
7.2.2 Asumisvalmennuksen muodot	17
7.2.3 Asiakasesimerkit	19
7.2.4 Tapauskohtainen arviointi	22
7.2.5 Ryhmämuotoisen asumisvalmennuksen arviointi	25
7.2.6 Läheisten vertaistoiminnan arviointi	27
7.2.7 Asumisvalmennuksen onnistumista tukevat seikat	28

9 MALLINTAMISEN KAUTTA SYNTYNEERT PROJEKTIN TUOTOKSET	30
9.1 Tuotoksille asetettu tavoitetila	30
9.2 Asumisvalmennusmallin, käsikirjan ja tehtäväkansion kuvaus	30
9.3 Tuotosten tuloksellisuus	33
10 PROJEKTIN TULOKSEN JA TUOTOSTEN JUURRUTTAMINEN	35
10.1 Juurruttamiselle asetettu tavoitetila	35
10.2 Juurruttamisen edistämiseksi suoritettut toimenpiteet	35
10.3 Juurruttamisen tuloksellisuus ja haasteet	37
11 PROJEKTIN KOKONAISUUDEN TULOKSELLISUUS	38

LÄHTEET

LIITTEET

- Liite 1: Riskienhallintasuunnitelma
- Liite 2: Asumisvalmennuksen seuranta / asiakkaan palaute
- Liite 3: Asumisvalmennuksen seuranta / läheisten palaute
- Liite 4: Asumisvalmennuksen seuranta / työntekijän itsearviointi
- Liite 5: Asumisen ja hyvinvoinnin arviointi
- Liite 6: Juurrutus suunnitelma
- Liite 7: Viestintäsuunnitelma

1 PROJEKTIN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT

1.1 Yhdenvertaisuus kehitysvammaisten henkilöiden asumisen perustana

MINÄ MUUTAN – asumisvalmennusprojektin tarkoituksena oli vastata kehitysvammaisten henkilöiden ja heidän perheidensä odotuksiin valtakunnallisten vammaisten asumispalvelujen laatusuositusten mukaisesti.

Vammaisten ihmisten asumispalvelujen laatusuosituksen mukaan toimintakyvyltään erilaisien kuntalaisten asumista on toteutettava yksilöllisesti, monimuotoisesti ja käyttäjän tarpeiden mukaisesti. Suosituksen tavoitteena on luoda edellytykset yhdenvertaisuuden toteutumiselle ja parantaa vammaisten ihmisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia yhteiskunnassa.

Palvelujen tavoitteeksi tulee asettaa sellaisten joustavien tukipalvelujen tarjoaminen, jotka mahdollistavat kehitysvammaisten henkilöiden elää heidän itse haluamallaan tavalla. Vaikeakaan vammaisuus ei ole este yksilölliselle elämänkululle ja valinnoille.

Kehitysvammaisella henkilöllä on oikeus aikuistuuksaan itsenäistyä ja muuttaa pois läheistensä luota omaan kotiin. Kaikilla vanhemmilla on puolestaan oikeus lastensa aikuistuttua elää arkeaan myös omilla ehdoillaan, ei vain lastensa ehdoilla. Kehitysvammaisen ihmisen itsenäistyminen ei tarkoita irtaantumista omasta sosiaalisesta lähiverkostosta, vaan irtaantumista vanhempien ja muiden läheisten jatkuvasti läsnä olevasta tuesta. Itsenäistymisessä on kyse yhdenvertaisuuden toteutumisesta, yksilöllisestä elämänkulusta, valintojen tekemisestä ja päämiehisyydestä omassa elämässä.

Myös YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus rakentuu yhdenvertaisen kohtelun periaatteille. Sopimuksen tarkoitus on edistää, suojella ja taata kaikille vammaisille ihmisille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet. Sen tavoitteena on valtavirtaistaa vammaisia koskevat asiat kaikille elämänaloille, kuten itsenäiseen elämään, asumiseen ja osallisuuteen. Yleissopimuksen mukaan vammaisilla ihmisillä tulee olla yhdenvertainen oikeus elää yhteisössä ja heillä tulee olla muiden kanssa myös yhdenvertaiset valinnanmahdollisuudet.

1.2 Asumisen laadun edistäminen

Erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden asumisen laadun edistäminen on asumispalvelujen tämän päivän keskeisin haaste. Nykyaikaisten asumispalvelujen tulee vastata vammaispolitiikan ja vammaisten henkilöiden oikeuksien asettamiin haasteisiin.

Yksilöllisen asumisen kokonaisuus muodostuu asuntoratkaisusta ja siihen yhdistettävästä aktiivisesta tuesta. Aktiivinen tuki, jota henkilö tarvitsee asumiseensa ja arjen toimintoihinsa sekä asunnon ulkopuoliseen elämään, on kokonaisvaltaista elämisen tukemista. Yksilöllisen asumisen ja tuen suunnittelussa henkilö itse ohjaa suunnittelun kulkua ja muut ihmiset osallistuvat prosessiin avustaen häntä suunnittelussa ja päätöksenteossa.

1.3 Asumisvalmennus osaksi asumispalvelua

Kehitysvammaisen ihmisen muuttaminen on suuri elämänmuutos sekä hänelle itselleen että hänen läheisilleen. Sopeutuminen uuteen tilanteeseen vaatii voimavaroja kaikilta osapuolilta. Muutto onnistuu aina helpommin, jos siihen on etukäteen valmistauduttu asumisvalmennuksen avulla.

Asumisvalmennuksen tarkoituksena on lisätä kehitysvammaisen henkilön ja hänen läheistensä osallisuutta ja vaikuttamista, sekä tukea kehitysvammaisen henkilön itsenäistymistä ja itsenäistä suoriutumista. Asumisvalmennukseen kuuluvalla tulevan asumisen yksilöllisellä suunnittelulla varmistetaan asiakkaan kanssa hänen tarpeitaan ja toiveitaan vastaava asuminen ja se, että asumisratkaisun eteen voidaan työskennellä tietoisesti kaikilla tahoilla.

Asumisvalmennustoiminta luo edellytykset elämämuutokseen valmistautumiseen, sekä siihen liittyvien tunteiden tunnistamiseen ja käsittelyyn. Tehty asumisratkaisu, asuminen erillään läheisistä ja uudet ihmissuhteet voivat askarruttaa kehitysvammaista muuttajaa ja hänen läheisiään monella tavalla. Riittäväkestoinen valmennus mahdollistaa sen, että kaikki osapuolet ehtivät totutella ajatukseen lähestyvästä muutosta.

Sopeutuminen uuteen tilanteeseen herättää ristiriitaisia tunteita usein siinäkin tilanteessa, että kotoa muuttavan kehitysvammaisen perheenjäsenen itsenäistyminen koetaan tärkeäksi. Valmistautumalla muuttoon yhdessä, pelot ja huolentunteet voidaan käsitellä ja kääntää ne iloksi - tulevan kodin ja muuton odottamiseksi.

Asumisvalmennusta on kehitetty eri puolilla Suomea pääosin erilaisissa kehittämishankkeissa. Asian tärkeys ymmärretään kunnissa hyvin, mutta lakivelvoitteen puuttuessa rahoituksen järjestäminen suunnitelmalliselle ja kokonaisvaltaiselle valmennukselle on vaikeaa.

Tavallisesti asumisvalmennusta tai muuttovalmennusta järjestetään muuttajille erilaisin hankerahoituksin ennen uuden asumispalveluyksikön toiminnan aloittamista. Asumisvalmennus on yleisesti myös nuorten jatko-opetuksessa yksi koulutuksen osa-alue. Moni asumisvalmennusta tarvitsevista henkilöistä jää kuitenkin sen ulkopuolelle, koska asumisratkaisut joudutaan tekemään usein ennakoimatta ilman valmisteluja.

Asumisvalmennuksen tulisi olla kiinteä osa kehitysvammaisten asumispalvelujen järjestämistä. Se tulisi toteuttaa yksilöllisesti, suunnitelmallisesti ja hyvässä yhteistyössä asiakkaan eri verkostotahojen kanssa.

1.4 Savas erityisryhmien palvelujen kehittäjänä

Edellä esitettyjen tärkeiden näkökohtien johdosta Savon Vammaisasuntosäätiö (Savas) haki syksyllä 2006 Raha-automaattiyhdistyksen (Ray) rahoitusta Savon alueen asumisvalmennusprojektia varten. Myönteisen rahoituspäätöksen jälkeen MINÄ MUUTAN – asumisvalmennusprojekti käynnistettiin maaliskuussa 2007. Projekti toteutettiin Pohjois- ja Etelä-Savon alueilla säätiön kehittämishankkeena 1.3.2007 – 30.9.2009 välisenä aikana.

Savon Vammaisasuntosäätiön tavoitteena on erityisryhmien asumisen ja päivätoiminnan edistäminen Savon alueen maakunnissa. Säätiö on yksi Suomen merkittävimmistä yksityisistä erityisryhmien asumispalvelujen tuottajista. Sillä on eri paikkakunnilla yhteensä 15 asumisyksikköä ja viisi toimintakeskusta. Tällä hetkellä palvelukodit tarjoavat asunnon jo yli 220 asukkaalle ja päivätoimintakeskuspaikan noin 70 asukkaalle.

Säätiön keskeinen tavoite yleishyödyllisenä toimijana on myös erityisryhmien palvelujen arvioiva kehittäminen. Kehittämistoiminnassa korostuvat asiakkaiden omaa aktiivisuutta, itsenäistä selviytymistä ja elämänhallintaa edistävä toiminta, sekä vahva näkemys asiakkaan oikeudesta yhteiskunnan täysivaltaiseen jäsenyyteen.

Projektin laadunhallinnassa noudatetaan säätiön laatujärjestelmää (SHQS) ja siihen liittyvää säätiön hallituksen hyväksymää projektiohjeistusta. Säätiön tavoitteena on kehittämistoiminnan kokonaisvaltainen ja laadukas johtaminen niin, että projekteille asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa.

Tämä loppuraportti käsittää MINÄ MUUTAN - projektin koko toimintakauden ja siinä kuvataan ja tarkastellaan projektin

- toimintaresursseja,
- toteuttamistapaa ja tuloksellisuutta eli asetettujen tavoitteiden toteutumista
- seuranta- ja arvioinnin menetelmiä,
- kokonaisarviota projektin onnistumisesta, sekä
- asumisvalmennuksen kehittämishaasteita

Asumisvalmennus käsitteenä projektissa määriteltiin toiminnoiksi, joita suunnitellaan ja toteutetaan kehitysvammaisen asiakkaan, hänen läheistensä ja työntekijöiden yhteistyönä asiakkaan yksilöllisen asumisen varmistamiseksi ja onnistuneen muuton mahdollistamiseksi.

Projektin työvaiheet vuosina 2007–2009 voidaan pääpiirteittäin jakaa seuraaviin alueisiin:

Projektin perustaminen (3-5/07)

- Projektiorganisaation kokoaminen: työryhmä ja ohjausryhmä
- Toteutusympäristö: projektiin mukaan lähtevien tahojen / asiakasperheiden valinta

Toiminnan suunnitteluvaihe (6/07)

- Projektin osittaminen: välitavoitteet, työvaiheet, työnjako ja aikataulutus
- Tulostavoitteiden tarkennus, laadunvarmistus

Pilotointivaihe (7/07-12/08)

- Asumisvalmennuksen kokeilu- ja kehittämistoiminta
- Seuranta, analyysi ja mallintaminen

Tuotosvaihe (10/08-4/09)

- Projektin lopputuotteiden suunnittelu ja toteutus

Tiedottamis- ja levittämisen vaihe (5-9/09)

- Projektin tulos ja tuotokset

Projektin päättäminen (9/09)

- Projektin työvaiheiden dokumentointi, saatujen kokemusten ja tulosten arviointi

2 PROJEKTIN TARKOITUS JA PÄÄMÄÄRÄ

MINÄ MUUTAN - projektin tarkoituksena oli toteuttaa, kehittää ja edistää kehitysvammaisten henkilöiden asumisvalmennusta onnistuneen muuton mahdollistajana. Toiminnan lähtökohdaksi oli varmistaa asumisvalmennuksen avulla asiakkaalle hänen tarpeitaan ja toiveitaan vastaava asumisratkaisu, jonka eteen voidaan työskennellä tietoisesti kaikilla tahoilla.

Projektissa toteutetun asumisvalmennuksen tavoitteena oli tukea ja ohjata projektissa mukana olevia kehitysvammaisia asiakkaita itsenäistymään lapsuudenkodistaan läheistensä ja muiden verkostojen tuen avulla. Tavoitteena oli, että läheiset tukevat itsenäistymiskehitystä ja voivat luottaa perheenjäsenensä selviytymiseen. He olivat myös tärkeä osa valmennukseen osallistuvaa verkostoa. Projektin päämääräksi asetettiin se, että projektin jälkeen

- Savon alueella on selkeästi kokeiltu ja arvioitu asumisvalmennusmalli.
- Malli on vakiinnutettu osaksi kuntien ja muiden palveluntuottajien toimintaa.
- Asumisvalmennuksen asema alueella on vahvistunut ja se on suunnitelmallista ja tavoitteellista.
- Henkilö saa jatkossa asumisvalmennusta yksilöllisen tarpeensa mukaan.

Päämäärän saavuttamiseksi projektissa laadittiin projektisuunnitelman mukaisesti asumisvalmennusmalli ja työvälineitä asumisvalmennuksen tarpeisiin. Projektin tuloksena syntynyt kehitysvammaisten henkilöiden asumisvalmennuksen Hyvä käytäntö-toimintatapa kirjattiin kuvaukseksi projektin asumisvalmennuskokemusten jälkeen. Tämän lisäksi tuotettiin työntekijälle suunnattu MUUTOSSA TUKENA -asumisvalmennuksen käsikirja ja asiakkaalle tarkoitettu MINÄ MUUTAN -asumisvalmennuksen tehtäväkansio. Projektin tuotoksia käsitellään tarkemmin raportin osassa ”Mallintamisen kautta syntyneet projektin tuotokset”.

3 PROJEKTIN KOHDERYHMÄ JA TAVOITELTAVAT VAIKUTUKSET

Projektin kohderyhmänä olivat projektialueella vanhempiansa tai muiden läheistensä luona asuvat kehitysvammaiset henkilöt ja heidän perheensä. Projektin tulokset hyödyttävät varsinaisen kohderyhmän ohella myös heidän läheisiään, asumispalvelujen tuottajia ja muita kehitysvamma-alan toimijoita, sekä kuntia palvelujen järjestäjinä. Projektin tavoiteltavat vaikutukset on esitetty seuraavan sivun kuviossa.

PROJEKTIN TAVOITELTAVAT VAIKUTUKSET

KEHITYSVAMMAISET HENKILÖT

Ihmis- ja perusoikeuksien turvaaminen

- yksilön aseman vahvistuminen, päämiehisyy
- itsemääräämisoikeuden vahvistaminen, osallisuus ja vaikuttaminen itseä koskevissa palveluissa jo suunnitteluvaiheessa (asumisen suunnittelu/asumisratkaisu)
- yksilölliset asumisratkaisut

Elämänhallinnan lisääntyminen

- omien tuen tarpeiden esiin tuleminen ja niiden siirtymisen varmentaminen osaksi elämää
- tukea niihin asioihin, mitä henkilö itse pitää tärkeänä ja tukea valintojen tekemiseen
- sosiaalisen toimintakyvyn paraneminen (itsenäistyminen, aikuistuminen ja itsenäinen suoriutuminen sekä luottamus omiin kykyihin)

Oikeuksien edistyminen

- muuttoon ja asumiseen liittyvien toimintamahdollisuuksien, palvelujen ja etujen tiedonsaannin varmistaminen

Muuttoon valmistautuminen

- elämänmuutos ja siihen liittyvien tunteiden tunnistaminen ja käsittely

Onnistunut muutto ja asumispalvelun laadun vahvistuminen

LÄHEISET

Osallisuus ja vaikuttaminen läheistä koskevissa palveluissa

Turvallisuuden tunne läheisen pärjäämisestä

- luottamus läheisen selviytymiseen oikein kohdennetun tuen avulla

Sosiaalisen tuen, ohjauksen ja tiedon saaminen

- mahdollisuus elämänmuutoksen käsittelyyn

PALVELUN TUOTTAJAT

Asumisvalmennuksen hyvien käytäntöjen yleistyminen

Asumisvalmennuksen työvälineiden saaminen

Oikein kohdennetun asumispalvelun ja tuen suunnittelun helpottuminen

Tarvittavan palvelun saaminen palveluvalikoimaan

Palvelun laadun varmistaminen

4 PROJEKTIN TOIMINTARESURSSIT

4.1 Työntekijäresurssit ja muut henkilöresurssit

MINÄ MUUTAN – projektin työryhmä koostui projektivastaavasta ja kahdesta asumisvalmennusohjaajasta.

- Ritva Hämäläinen, projektivastaava (sosionomi-AMK), Kuopio, 1.3.07–30.9.09
- Heli Malkki, asumisvalmennusohjaaja (sosiaaliohjaaja), työalue Pohjois-Savo, toimipaikkana Kuopio, 1.6.07–31.5.09
- Tina Aalto, asumisvalmennusohjaaja (sosionomi-AMK), työalue Etelä-Savo, toimipaikkana Mikkeli, 1.6.07–31.5.09

Projektivastaava toimi tulosvastuullisena työntekijänä ja hänen vastuualueinaan olivat projektin tavoitteiden toteutuminen, projektitiimin johtaminen ja raportointi. Hän huolehti muun muassa ohjaus- ja johtoryhmien tapaamisten valmistelusta ja sidosryhmäyhteistyöstä. Projektivastaavan tehtäviin kuului myös asiakasperheiden asumisvalmennukseen ja sen arviointiin osallistuminen erikseen sovitusti.

Asumisvalmennusohjaajien päävastuualueena oli asumisvalmennustyön toteuttaminen. Asiakastyön ohella se sisälsi toiminnan sisällön ja työmuotojen suunnittelun kehittämistä kohderyhmälle sopivaksi palveluksi. Lisäksi Etelä-Savon alueen ohjaajan vastuulla oli oman alueensa sidosryhmäyhteistyö.

Työryhmän toiminnan lähtökohtana oli koko projektityöryhmän osallistuminen asiakasprosessin etenemiseen ja sen tukemiseen. Työryhmä kokoontui säännöllisesti 1- 2 kertaa kuukaudessa toiminnan suunnittelua ja kehittämistä varten. Tämän lisäksi asumisvalmennusohjaajat pitivät työparitapaamisia vähintään kerran kuukaudessa. Tapaamisten tarkoituksena oli asumisvalmennuksesta saatujen kokemusten vaihto ja lopputuotteiden ideointi.

Apuna työn hallinnassa projektitiimi hyödynsi työnohjausta. Säännöllisen ohjauksen tarkoituksena oli asiakastilanteiden käsittely ja ulkopuolisen näkemyksen saaminen asumisvalmennukseen liittyviin ratkaisuihin, sekä perhe- ja lähiverkostotyön vahvistaminen asumisvalmennusmallin kehittämisessä. Työnohjauksen lisäksi työryhmä sai tukea projektikonsultaatiosta projektityön ja prosessien hallinnassa.

4.2 Johtaminen, hallinto ja talous

MINÄ MUUTAN - projektin aloittamisesta päätti Savon Vammaisasuntosäätiössä ylintä päätösvaltaa käyttävä säätiön hallitus. Se hyväksyi myös vuotuiset budjetit ja tilinpäätöksen, sekä vahvisti raportit. Projekti kuului erillisrahoituksellisena projektina toimitusjohtajan alaisuuteen elokuuhun -09 saakka. Tämän jälkeen projektin toiminta siirtyi säätiön kehittämissyksikön yhteyteen. Projektin tulot muodostuivat RAY:n 300 000 euron C-avustuksesta.

Projektin johtoryhmään kuuluivat säätiön johdon (toimitusjohtaja ja palvelujohtaja) ja projektivastaavan lisäksi projektia konsultoiva projektipäällikkö. Johtoryhmä toimi projektin hallinnoinnin ja kehittämisen tukena, seurasi ja arvioi projektin toimintaa, sekä asetettujen tavoitteiden ja budjetin toteutumista. Johtoryhmä kokoontui projektin toiminnan aikana 2-3 kuukauden välein. Säätiön toimistopäällikkö ja kaksi toimistosihteerä hoitivat projektin henkilöstö- ja taloushallinnon tehtäviä.

4.3 Projektin yhteistyökumppanit

Asumisvalmennusprojektin keskeisin yhteistyötaho muodostui projektin piirissä olevista asiakkaista ja heidän läheisistään. Savon alueen kuntien kehitysvammahuollon työntekijät olivat perheiden ohella suunnittelemassa, arvioimassa ja kehittämässä projektin toimintaa. He olivat myös projektin asumisvalmennusprosessin alullepanijoita, sillä tieto mahdollisista asiakasperheistä tuli kuntien kautta perheiden luvalla.

Projekti teki yhteistyötä myös projektissa mukana olevien kuntien Kehitysvammaisten tukiyhdistysten kanssa. Heidän roolinsa oli asumisvalmennustarpeen näkyväksi tekeminen ja juurruttamisen edistäminen edunvalvonnan kautta.

Projekti tarjosi myös konkreettisen yhteistyömahdollisuuden eri kehitysvamma-alan ammattilaisten välillä. Asiakkaiden verkostoihin kuuluvat asumispalveluyksiköt, toimintakeskukset ja jatko-opintopaikat osallistuivat toimintaan asiakkaiden asumisvalmennuksen yksilöllisten suunnitelmien mukaisesti. Tämän lisäksi projekti toimi yhteistyössä alueen Sosiaali- ja terveysalan oppilaitosten kanssa. Opiskelijoita osallistui projektin käytännön työhön erillisten sopimusten pohjalta omien tavoitteidensa mukaisesti.

Projektin ohjausryhmä

Projektin yhteistyökumppaneista koottu ohjausryhmä seurasi projektin etenemistä ja tavoitteiden saavuttamista, sekä arvioi projektin työtapoja ja kehittämishaasteita puolivuositain. Ohjausryhmä ideoi toimintaa projektin kokemusten pohjalta, toimi tiedonvälittäjänä taustayhteisöihinsä, varmisti sidosryhmien osallisuutta ja edisti projektin tulosten hyödyntämistä.

Ohjausryhmään kuuluivat sen toimintakautena seuraavat jäsenet:

- Projektivastaava MINÄ MUUTAN – projekti
- Sari Kokkonen, Savas, palvelujohtaja (-16.11.08)
- Minna Heinström, Kuopio, asumispalvelujen edustaja, SAVAS, Louhumäen palvelukoti, palvelukodin johtaja
- Anna-Elina Lavaste, vanhempien / kehitysvammaisten henkilöiden tukiyhdistyksen edustaja; Kuopion Hoiva ry
- Riikka Putkonen, Iisalmi, asumispalvelujen edustaja / Kotirinne, ohjaaja
- Pirjo Rahunen, Kuopio, jatko-opintojen edustaja / Savon ammatti- ja aikuisopisto; erityisopetus, sekä valmentava ja kuntouttava koulutus, koordinaattori
- Tapio Immonen, Kuopion kehitysvammahuolto / kehitysvammahuollon päällikkö
- Anne Peiponen, Kuopion kehitysvammahuolto / avohuollonohjaaja (1.2.08-)
- Auli Karhunen, Lapinlahden kehitysvammahuolto / avohuollonohjaaja (Anne Peiponen avohuollon ohjaaja -31.1.08, Saara Tikkanen, vs. avohuollonohjaaja 1.2.08 - 17.11.08)
- Tiina Piirilä-Laiho, Varpaisjärven kunta / perusturvajohtaja (Auli Karhunen, avohuollon ohjaaja -17.11.08)
- Tarja Ryhänen, Kiuruveden kehitysvammahuolto / avohuollonohjaaja
- Anna-Liisa Kainulainen, Iisalmen kehitysvammahuolto / kehitysvammahuollon johtaja
- Raili Puntanen ja Arja Tirronen, Mikkelin kehitysvammahuolto / kehitysvammahuollon palveluohjaajat
- Anneli Ramstedt ja Seija Tsupari (1.11.08-), Pieksämäen kehitysvammahuolto / kehitysvammaohjaajat (Teija Takkinen, kuntoutusohjaaja -24.9.08)
- Silja Kallunki, Ristiinan kehitysvammahuolto / vs. vammaishuollon erityistyöntekijä

5 PROJEKTIN ARVIOINTIMENETELMÄT

Projektin toimintaa ja tuloksellisuutta arvioitiin prosessiarvioinnilla. Arvioinnin kohteina olivat projektille määritellyt hallinta- ja henkilöstöprosessi, asiakas- ja asumisvalmennusprosessi ja tulos- ja tuotosprosessi, sekä juurruttamisprosessi. Prosesseja tarkasteltiin suhteessa laadittuihin arviointiperusteisiin. Projektin toimintaa kuvataan tarkemmin raportin myöhemmässä osassa osa-alueittain toiminnalle asetettujen tavoitetilojen kautta.

Arvioinnin lähtökohtana oli sen vaikutus projektin käytäntöihin. Arvioinnin tuottamia tietoja käytettiin tehtyjen valintojen tarkasteluun, kehittämistarpeiden tunnistamiseen ja toiminnan kehittämiseen, sekä onnistuneiden kokemusten vahvistamiseen. Pohtiva arviointi oli luonnollinen osa projektitoiminnan kokonaisuutta, joka tähtäsi oman oppimisen ja arvioivan työteen kehittämiseen.

Projektin arviointimenetelminä käytettiin

- itsearviointia,
- sisäistä arviointia ja
- tapauskohtaista arviointia.

Itsearvioinnin tekijänä toimi projektin työryhmä. Sisäistä arviointia suorittivat projektin toteuttajaa lähellä oleva taho kuten johtoryhmä, ohjausryhmä ja asiakkaan asumisvalmennuksen verkostotahot. Tapauskohtaisen arvioinnin tekijänä olivat puolestaan asiakkaat ja heidän läheisensä.

Arviointiaineistoa kerättiin havainnoinnin, lomakekyselyjen, haastatteluiden ja keskusteluiden avulla. Tämän lisäksi arvioinnissa hyödynnettiin toimintaa kuvaavia projektidokumentteja, kuten kokousmuistioita ja asiakastilastoja. Savasin laatujärjestelmään (SHQS) liittyvää projektin johdon katselmus suoritettiin joulukuussa -08 ja ulkoinen auditointi helmikuussa -09.

Projektin itsearviointia suoritettiin säännöllisesti työryhmäkokouksissa. Sisäiseen arviointiin osallistuvilta työryhmän ulkopuolisilta kohderyhmiltä kerättiin arviointitietoa jatkuvana arviointina ja erikseen projektin kokonaisarviointina kerran vuodessa. Tapauskohtaista arviointia suoritettiin puolen vuoden välein kaikkien asiakasperheiden kanssa. Projektin arvioinnissa ei käytetty ulkopuolista arviointia. Perusteena tälle oli arvioinnin kustannusten suhteuttaminen projektin laajuuteen, avustuksen määrään ja arvioinnin tavoitteisiin.

6 PROJEKTIN HALLINTA JA HENKILÖSTÖN TOIMINTA

6.1 Toiminnalle asetettu tavoitetilä

- Projektin talous on hallinnassa ja projektissa on toimiva ja hankkeeseen sitoutunut organisaatio.
- Työntekijät ovat ammattitaitoisia, motivoituneita ja projektihallintaan perehtyneitä.
- Työryhmän yhteistyö on toimivaa ja projektilla on selkeät ja realistiset toiminta- ja tulostavoitteet ja niiden saavuttamista mittaavat mittarit.
- Projektin riskienhallinta on luonnollinen osa projektin kokonaisuutta ja se tukee projektin tavoitteiden toteutumista

6.2 Toiminnan tuloksellisuus

Tavoitetilan toteutumista seurattiin itsearvioinnilla, vuosittaisilla kehityskeskusteluilla ja organisaation hyvinvointikartoituksella, sekä johto- ja ohjausryhmältä saadun palautteen avulla. Tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi projektin alussa laadittiin riskienhallintasuunnitelma (Liite 1). Riskien tunnistamista ja uudelleenarviointia suoritettiin projektin aikana neljä kertaa. Tarkoituksena oli selvittää projektin etenemistä mahdollisesti vaikeuttavat seikat, sekä välttää ja pienentää toteutuneiden riskien mahdollisia vaikutuksia.

Arvioinnin mukaan projektihallinta, toiminta ja valvonta onnistuivat hyvin. Projektin toimintaa oli varattu riittävästi voimavaroja ja toimintaa arvioitiin pääsääntöisesti hyvin. Projektin tehtävää ohjaavat arvot määriteltiin kirjallisesti ja ne ohjasivat työntekijöiden toimintaa. Tulostavoitteet koettiin realistisiksi. Toiminnan tuloksellisuutta tuki myös sosiaali- ja terveystalouden laatujärjestelmän SHQS-työryhmän kesäkuussa 2009 myöntämä laaduntunnustuksen laajentuminen myös säätiön projektitoimintaan.

Tavoitteiden saavuttamista edistivät projektin avaintoimijoiden selkeä ja yhtenäinen käsitys projektin tavoitteista ja taustalla olevista tarpeista. Projektin johto ja ohjausryhmän jäsenet olivat motivoituneita ja sitoutuneina projektin tavoitteisiin. Sitoutunut organisaatio koettiin työryhmässä kannustavana voimana. Projektiin valikoituneet työntekijät olivat kehitysmuutoksia ja heillä oli selvät osaamista hyödyntävät tehtävä- ja vastualueet. Ilmapiiri projektin työryhmässä koettiin myös hyväksi. Toimivan työryhmän muotoutumista edistivät työntekijöiden korkea motivaatio ja vaikuttamismahdollisuudet, sekä työn omistajuuden kokemus.

7 ASUMISVALMENNUKSEN MALLINTAMINEN

7.1 Asumisvalmennuksen mallintamisympäristö

7.1.1 Asiakkuudelle asetettu tavoitetilä

- Projektin asumisvalmennuksessa on mukana projektin tavoitteisiin nähden riittävä määrä kohderyhmään kuuluvia eritaustaisia asiakasperheitä Savon alueen erikokoisista kunnista.
- Asiakkaiden valinnassa on huomioitu perheiden tasavertainen osallistumismahdollisuus.
- Kunta on sitoutunut asumispalvelujen järjestämiseen asumisvalmennuksen päätyttyä.
- Määrällisen tavoitteen mukaan asumisvalmennuksen piirissä on vuoden 2008 loppuun mennessä yhteensä 20 perhettä.

7.1.2 Asiakkuuden syntyminen

Projektin toiminnan alussa keväällä 2007 kaikkiin Pohjois- ja Etelä-Savon kuntiin lähetettiin tiedustelu osallistumishalukkuudesta projektiin. Kuntatiedustelujen pohjalta toimintaan lähti mukaan yhteensä kahdeksan kuntaa. Pohjois-Savon alueelta projektin asiakaskuntina olivat Kuopio (2 asiakasperhettä), Kiuruvesi (2), Lapinlahti (3), Varpaisjärvi (2) ja Iisalmi (3). Etelä-Savon alueelta mukana olivat Mikkeli (5), Ristiina (5) ja Pieksämäki (3). Projektin toimintakautena asiakasperheitä projektissa oli yhteensä 25.

Asiakasperheiden valinta tapahtui yhteistyössä kuntien kehitysvammahuollon edustajien kanssa. Projektin asiakkuuden syntyminen perustana oli asiakasperheen oma osallistumishalukkuus ja kehitysvammaisen perheenjäsenen palvelusuunnitelmassa todettu asumisvalmennuksen tarve. Yhteensä asiakaskäyntejä 6/2007 – 3/2009 välisenä aikana oli 400, keskimäärin yksi käynti kuukaudessa kunkin asiakkaan ja/tai hänen läheistensä luona. Asumisvalmennuksen kesto vaihteli kuukaudesta vajaaseen kahteen vuoteen. Asiakkaiden keski-ikä asumisvalmennuksen aloitusajankohtana oli 33 vuotta (16 – 66 v.)

Projektidokumenttien perusteella asiakkuuden tavoitetilan voidaan katsoa täyttyneen. Asiakasperheiden määrä projektissa oli riittävä. Projektin edetessä kunta- ja asiakasperhetilannetta seurattiin ja määrää lisättiin tarvittaessa esimerkiksi meneillään olevien asumisvalmennusjaksojen päätyttyä.

Asiakkaiden eritaustaisuus esimerkiksi iän, asumisvalmennuksen tavoitteiden ja tuen tarpeen perusteella oli projektin toiminnan tavoitteita hyödyttävää. Projektissa oli mukana myös erilaisissa elämäntilanteissa olevia asiakkaita. Projektin asumisvalmennuksen aikana muutti omaan kotiin yhteensä yhdeksän asiakasta. Yksi asiakkaista oli jo muuttanut ennen projektia ja neljä asiakasta tulee muuttamaan lähitulevaisuudessa. Muiden asiakkaiden kohdalla on todennäköistä, ettei muutto heidän kohdallaan lähivuosina toteudu. Nämä asiakasperheet antoivat projektille kuitenkin arvokasta ja hyödyllistä tietoa esimerkiksi siitä, mitä haasteita muuttoajatukseen totuttautuminen ja luottamuksen rakentuminen kehitysvammaisen lapsen pärjäämiseen tuo tullessaan.

Asiakastilanteessa on myös huomioitavaa, että kysyntä kunnissa erilaisten asiakasryhmien asumisvalmennukselle oli suurempaa, mihin projektissa pystyttiin vastaamaan. Tarvetta esiintyi varsinaisen kohderyhmän ohella esimerkiksi asumispalveluyksiköstä toiseen muuttavien asukkaiden asumisvalmennukseen. Asumispalveluyksiköstä toiseen muuttava henkilö otettiin asiakkaaksi siinä tapauksessa, kun tietyyntyyppisestä muuttotilanteesta haluttiin saada tietoa asumisvalmennusmallin kehittämiseen. Valmennus näissä tapauksissa sisälsi esimerkiksi muuttoprosessin organisointia ja asumisyksikön työntekijöiden avustamista muuttoon liittyvissä asioissa, sekä projektin tavoitteita tukevia suoraan asukkaaseen kohdistuvia tukitoimia muuton nivelvaiheessa.

7.2 Asumisvalmennuksen toteutus ja tuloksellisuus

7.2.1 Asumisvalmennukselle asetettu tavoitetila

- Käytännön asumisvalmennus on ollut tavoitteellista asiakaslähtöistä toimintaa. Se on hyödyttänyt asiakasta edistään hänen itsenäistymistään, omatoimisuuttaan ja osallisuuttaan.
- Valmennuksessa on selvitetty asiakkaan / perheen tulevaan omaan kotiin kohdistuvat toiveet, tarpeet ja mahdollisuudet.
- Läheisten osallisuutta ja sopeutumista on tuettu ryhmä-, perhe- tai henkilökohtaisilla keskusteluilla.
- Asumisvalmennusohjaajan tehtäväkenttä on vakiintunut ja työnkuva muotoutunut.
- Käytännön asumisvalmennusta on arvioitu säännöllisesti.
- Toiminnassa on kehitetty asumisvalmennusta kehitysvammaisten henkilöiden onnistuneen muuton mahdollistajana yhteistyössä eri tahojen kanssa.

7.2.2 Asumisvalmennuksen muodot

Projektin asumisvalmennus oli kirjalliseen sopimukseen perustuvaa yhteistyötä, jonka sisältö suunniteltiin yksilöllisesti kunkin asiakkaan ja hänen perheensä elämäntilanteesta, tarpeista ja toiveista lähtien. Asumisvalmennuksen kokonaisuus muodostui valmennuksesta ennen muuttoa, muuton aikana ja muuton jälkeen. Se sisälsi asiakkaan henkilökohtaista ja/tai ryhmävalmennusta, läheisten tukea ja ohjausta sekä läheisten vertaistoimintaa. Projektin asumisvalmennus ei sisältänyt kuntien vastuulle kuuluvaa palvelua, vaan se oli erillistä muuttoa tukevaa valmennusta, selvitystyötä ja konsultointia.

Henkilökohtainen asumisvalmennus

Henkilökohtainen asumisvalmennus yhden asiakkaan ja asumisvalmennusta tekevän työntekijän välillä sisälsi tukea, ohjausta ja motivointia asiakkaan itsenäistymisessä, itsenäisessä suoriutumisessa ja tulevassa elämänmuutoksessa. Asiakkaan itsenäistymistä tuettiin vahvistamalla hänen itseluottamustaan ja myönteistä minäkuvaansa erilaisten harjoitteiden ja onnistuneiden kokemusten avulla. Arkielämässä tarvittavien taitojen harjoittelun ohella käytiin vuorovaikutuksellisia keskusteluja, joiden keskeisenä tavoitteena oli aktivoida asiakasta oman arkensa ja elämänsä hallintaan.

Toiminnan tavoitteet pohjautuivat projektissa laadittuihin asumisvalmennuksen osa-alueisiin, joita on kuvattu tarkemmin raportin sivulla 31 projektin asumisvalmennuksen prosessikuvauksessa. Etenemisvaihtoehdot ja työmenetelmät riippuivat asiakkaan elämäntilanteesta ja suunnitellusta muuton ajankohdasta.

Ryhmämuotoinen asumisvalmennus

Ryhmämuotoisessa asumisvalmennuksessa työntekijällä oli valmennettavanaan samaan aikaan useampia henkilöitä. Valmennuksessa korostuivat ryhmäläisten yhdessä harjoittelun ja oppimisen mahdollisuus, sekä keskinäinen tuki ja kokemuksellisuus. Valmennuksen lähtökohtana oli asiakkaan kyky toimia ryhmässä omien sosiaalisten taitojensa ja rajoitteidensa mukaan. Tavoitteina olivat muun muassa asiakkaan

- sosiaalisten taitojen ja yhteisöllisyyden lisääntyminen,
- rohkeuden saaminen omien ajatusten ja mielipiteiden ilmaisemiseen ryhmässä ja
- asiallinen ja luonteva kanssakäyminen yhteisössä, sekä
- toiminnallinen harjoittelu ja asioiden yhteisöllinen käsittely.

Läheisten tuki ja ohjaus

Läheisten osallisuutta ja sopeutumista tulevaan elämän vaiheeseen tuettiin henkilökohtaisilla keskusteluilla palveluohjauksellisen työtteen avulla. Toiminta sisälsi myös tiedottamista esimerkiksi erilaisista palveluista ja käytännön apua hakumenettelyssä. Läheisten osallisuutta tuettiin myös vertaistoiminnan avulla. Lähtökohtana läheisille suunnatussa asumisvalmennuksessa oli läheisten oma päätös osallistumisen asteesta.

Asumisvalmennuksen vaikuttavuuden arviointi

Asumisvalmennuksen vaikuttavuutta seurattiin systemaattisesti eri tahoilla. Ensisijaiset arviointitahot olivat

- asiakas itse,
- asiakkaan läheiset ja
- asumisvalmennusta tekevä työntekijä/työntekijät, sekä
- asiakkaan asumisvalmennukseen osallistuvat tahot / viranomaisverkostot.

Vaikuttavuuden arvioinnissa pidettiin tärkeänä palautteen saamista yhdessä keskustellen hyödyntäen niiden pohjaksi laadittuja arviointilomakkeita. Projektin alkuvaiheessa käytössä olleet lomakkeet muokattiin projektin aikana saadun kehittämispalautteen pohjalta tarvetta vastaavaksi. Ne eriteltiin asiakkaalta ja läheisiltä annettavaan palautteeseen, sekä työntekijän itsearviointiin (Liitteet 2, 3 ja 4)

Projektin aikana muuttaneiden asiakkaiden muuton onnistumista arvioitiin muun muassa Sulo – subjektiivisen hyvinvoinnin arviointiasteikolla sekä ohjaajien ja lähiverkoston havainnoinnilla. Kehittämistarpeiden pohjalta projektissa luotiin ”ASUMISEN JA HYVINVOINNIN ARVIOINTI” lomakemalli asumisvalmennuksen kokonaisarvioinnin tueksi (Liite 5).

Asumisen ja hyvinvoinnin arvioinnin tarkoituksena on selvittää muun muassa näkemyksiä ja kokemuksia muuttaneen henkilön elämän merkityksellisyydestä, vuorovaikutussuhteista ja mielekkäästä tekemisestä, sekä turvallisuuden tunteesta.

7.2.3 Asiakasesimerkit

Projektin asumisvalmennuksen toteutusta ja tuloksellisuutta kuvataan aluksi kahden erilaisessa elämäntilanteessa olevan asiakasperheen kautta. Ensimmäisessä asiakasesimerkissä tarkastellaan asumisvalmennusta, jonka aikana kehitysvammaisen perheenjäsen muutti läheistensä luota. Toisessa tapauksessa muutto tulee ajankohtaiseksi lähivuosina. Lisäesimerkkejä on kuvattu projektin väliraportissa -08.

Asumisvalmennus ”Teemun” ja hänen perheensä kanssa

Teemun ja hänen perheensä asumisvalmennus alkoi joulukuussa -07 ja loppui seuraavan vuoden lokakuussa. Lähtökohtana oli kunnan kehitysvammahuollon edustajalta saatu tieto perheen osallistumishalukkuudesta projektiin. Tapaamiskertoja valmennuksen aikana oli yhteensä 14, joista suurin osa keskittyi Teemun henkilökohtaiseen valmennukseen.

Asumisvalmennuksen alkaessa Teemu opiskeli jatko-opinnoissa. Opiskelu sisälsi harjoittelua arjen askareissa ja ohjausta itsenäiseen elämään. Samalla suunniteltiin tulevaisuutta, esimerkiksi asumista ja työtä. Opiskelun aikana Teemu asui viikot oppilaitoksen asuntolassa ja viikonloput vanhempiensa luona. Hänellä oli myös asumisen harjoittelujaksoja samalla paikkakunnalla sijaitsevassa palvelukodissa. Teemulle oli selvää, että koulun jälkeen hän itsenäistyy ja muuttaa pois kotoa. Vanhempia asia vielä hieman mietitytti.

Asumisvalmennuksen alkutapaamisissa perheellä ei ollut selvää toivetta asumisvalmennuksen sisällölle. Yleiseksi tavoitteeksi asetettiin asiakkaan ja hänen läheistensä tukeminen elämänmuutoksessa eli itsenäistymiseen ja tulevaan muuttoon liittyvien tunteiden käsittely. Tavoitteet tarkentuivat siinä vaiheessa, kun Teemu perheineen sai tiedon vapautuneesta asuinpaikasta jo tutusta palvelukodista. Teemun mielestä oli aika ottaa uusi askel elämässä ja myös vanhemmat alkoivat tukea poikansa itsenäistymispäätöstä. Muuttoa alettiin suunnitella yhteistuumin ja valmennuksen tavoitteiksi asetettiin:

- Yksilöllisen asumisen suunnittelu: tutustuminen uuteen kotiin (mm. toimintaperiaatteet, asukkaat, henkilökunta ja asuinympäristö)
- Asiakkaan itsenäistymisen ja itsenäisen suoriutumisen tukeminen (mm. ohjaus arjen askareissa, tehdyn asumispäätöksen tukeminen)
- Verkostotyö (palveluohjaus, linkkinä toimiminen eri verkostojen välillä)

Asumisvalmennusohjaaja oli Teemun mukana muuton suunnittelussa ja järjestelyssä. Myös muuton jälkeen yhteistyö jatkui arjen taitoja yhdessä harjoitellen. Asumisvalmennuksen sisällöstä Teemu itse kertoi tiivistetysti *”On tutustuttu ympäristöön, harjoiteltu oman huoneeni siivousta ja juteltu. Juttelu mukavaa, mutta ei aina jaksaa siivota. Olen tykännyt, kun autoit minua siivouksessa.”*

Teemun vanhempien mielestä asetetut tavoitteet toteutuivat ja he olivat tyytyväisiä koko asumisvalmennusprosessiin. Myönteiseksi he kokivat keskustelut projektin työntekijöiden kanssa. Ne auttoivat osaltaan sopeutumaan uuteen tilanteeseen. Asumisvalmennuksen hyöty näkyi myös hyvin sujuneessa yhteistyössä eri tahojen kesken. Toiminnasta tuli tavoitteiltaan samansuuntaista ja Teemun tarpeita parhaiten tukevaa.

Muuton jälkeen sekä Teemu että hänen vanhempansa olivat tyytyväisiä tehtyyn asumisratkaisuun. *”On hienoa, että poikamme asuu lähes kiven heiton päässä meistä. Näin yhteydenpito on helppoa. Myös yhteistyö uuden kodin henkilökunnan kanssa on sujunut hyvin”*, vanhemmat totesivat. He suhtautuivat elämänmuutokseen rauhallisin ja luottavaisin mielin. Luottamus Teemun pärjäämiseen kasvoi myös sujuvan arjen myötä. Asumisvalmennuksen koettiin yleisesti helpottaneen muuttoa uuteen kotiin.

Myös palvelukodin edustajien palaute asumisvalmennuksesta oli myönteistä ja Teemun muuton katsottiin onnistuneen hyvin. Työntekijät kokivat hyötyneensä toiminnasta esimerkiksi työnjaon selkeyden takia. asiat etenivät joustavasti ja muuttoon liittyvät asiat käsiteltiin suunnitellusti ja määrätietoisesti. Myös yhteisiä palavereita oli sopivasti ja ne selkeyttivät yhteisiä toimintalinjoja. Projekti varmisti, että kaikki asiat tulivat läpikäydyiksi ja kaikki Teemulle tärkeät tahot olivat mukana yhteisissä tapaamisissa. Uuden asukkaan tulo palvelukotiin koettiin helpoksi, kun sai keskittyä suoraan asukkaaseen. Asumisvalmennuksen käyntikertojaksi olisi saanut olla kuitenkin enemmän esimerkiksi viikoittain muuton jälkeen. Valmennus olisi koettu myös hyväksi jo Teemun asumisen kokeilujaksojen aikana.

Kunnan edustajan arvioinnin mukaan koko muutosprosessi meni oikein hyvin. Asiakasperhe koki muuton myönteisenä. Kunnan työntekijän näkökulmasta asiakas sai perheineen tiedon asumisvalmennuksen taholta, jolloin projekti helpotti työntekijän työmäärää. *”Jonkunhan olisi ollut kerrottava perheelle kaikista muuttoon liittyvistä asioista sekä tehtävä yhteistyötä palvelukotiin. Kun edellä mainittua tiedottamista tekee kaiken muun työn ohella, ei varmaankaan kaikkea tarvittavaa tulisi niin perusteellisesti kerrottua. Joten projekti oli etu asiakkaalle. Uskon myös perheen saaneen tukea ja vahvistusta tehtyyn asumisratkaisuun.”*

Asumisvalmennus ”Tuulian” ja hänen perheensä kanssa

Tuulian ja hänen perheensä asumisvalmennus alkoi syksyllä -07 ja loppui toukokuussa -09. Tapaamiskertoja oli yhteensä 19, joista 11 tapaamista tapahtui perheen äidin kanssa. Tämän lisäksi yhteistyö sisälsi puhelinkeskusteluja äidin kanssa lähes viikoittain.

Valmennuksen aloitusvaiheessa Tuulia kävi peruskoulun viimeistä luokkaa ja asui lomajaksoillaan palvelukodissa. Perheen näkemyksen mukaan Tuulian on aika muuttaa omaan kotiin heti kun paikka esimerkiksi kyseisestä palvelukodista vapautuu.

Käytännön asumisvalmennustyö alkoi perheen elämään ja elinympäristöön tutustumisella. Ensimmäisissä tapaamisissa keskityttiin vapaamuotoiseen keskusteluun, perheen mielipiteiden, toiveiden ja tarpeiden kuunteluun. Asumisvalmennuksen tavoitteet, keinot ja työvälineet tarkentuivat yksilöllisesti asiakkaan ja hänen perheensä kanssa. Valmennuksen sisällön pääpaino suunniteltiin kohdistuvan erilaiseen järjestely- ja verkostotyöhön sekä äidin kanssa tehtävään yhteistyöhön. Tavoitteiksi sovittiin:

- Tuulian jatkokoulutuksen selvittäminen ja suunnittelu
- Yksilöllisen ja toivotun asumisen suunnittelu
- Läheisten tukeminen elämänmuutoksessa: kehitysvammaisen perheenjäsenen itsenäistymiseen ja tulevaan muuttoon liittyvien tunteiden käsittely
- Asiakkaan aseman ja oikeuksien edistäminen: muuttoon ja asumiseen liittyvien toimintamahdollisuuksien, palvelujen ja etujen tiedonsaannin varmistaminen (asumiseen liittyvä taloudellinen tuki ja tukipalvelut)

Jatkokoulutuksen selvittämiseksi asumisvalmennusohjaaja tutustui syksyn -07 aikana Tuulian verkostoihin. Hän oli yhteydessä eri koulutustahoihin ja selvitti yhdessä äidin kanssa niiden sopivuutta Tuulialle. Työnkuvaan kuului myös konkreettinen apu hakuprosessissa ja tutustumisjaksojen järjestäminen. Selvitystyön tuloksena Tuulialle löytyi hänen tarpeitaan vastaava opiskelupaikka, jossa hän aloitti syksyllä -08.

Asumisvalmennusjakson aikana ohjaaja auttoi perhettä käytännön asioissa esimerkiksi selvittämällä talouteen liittyviä asioita ja avusti lomakkeiden täytössä. Perhe kaipasi myös yleistä asumiseen ja muuttamiseen liittyvää tietoa. Läheisten kanssa käytiin keskusteluja myös tulevaan elämänmuutokseen liittyvistä tunteista.

Valmennuksen hyöty ja vaikuttavuus näkyy ennen kaikkea äidin työmäärän helpottumisena ja sitä kautta perheen elämänlaadun paranemisena. Ilman valmennusta äidin työmäärä Tuulian asioiden hoitamiseksi olisi ollut huomattavasti suurempi. Äidin mukaan asumisvalmennusohjaaja on

- *etsinyt ja kaivellut asioita esille eri tahoilta ja paikoista. Sitten hän on kertonut ne meille, sekä tuonut paperilla mustaa valkoisella. On kerrankin jäänyt itseltäni ”jatkuva puhelimessa istuminen” paljon vähemmälle tämän projektin ansiosta. Silti on saatu asioita eteenpäin kohti tavoitettamme. Näin hän on säästänyt arkemme pyörytyksessä monta tovia - aikaa - jotka olen sitten voinut käyttää jatkuvan tyttäreni asioiden kanssa ”painimisen” sijasta, vaikka perheemme kanssa vietettyihin yhteisiin tuokioihin.*

Erittäin merkittäväksi perhe koki myös sen, että juuri tähän vaiheeseen elämää oli niin sanottu oma työntekijä. Häneen oli helppo ottaa yhteyttä pienimmästäkin mieltä askarruttavassa asiassa. Asumisvalmennuksen koettiin edistäneen myös asiakkaan oikeuksia.

- *Ja ennen kaikkea tästä asumisvalmennuksesta on ollut hyötyä juuri tässä vaiheessa perheellemme. Juuri nyt, kun nuoremme on levittelemässä siipiään lentääkseen pesästään pois omaan kotiinsa. Ohjaaja on ollut korvaamaton apu.*
- *Projekti on antanut uskoa, että on olemassa ihmisiä, jotka pitävät ”tavan tallaan” puolta. Ihmisiä, jotka jalkautuvat kentälle ihmisten koteihin ja näin saavat ihan arkipäiväiset tiedot ja kokemukset siitä, mitä kukin tarvitsee. Miten heitä voisi auttaa? Ja mitä kukin haluaa? Samanaikaisesti projektin väki on toiminut ”väli-vouhkana” meidän ja monen muun tahon välissä sanomamme ja asioittemme viestinviejänä. Sekä ollut rinnalla valamassa uskoa ja uskallusta sanoa eri tahoille, että olemme oikeassa asiassamme, jota yritämme heille kertoa.*

7.2.4 Tapauskohtainen arviointi

Tapauskohtainen arviointi suoritettiin aikaisemmin raportissa kuvatun arviointisuunnitelman mukaisesti. Arvioinnin tarkoituksena oli selvittää asumisvalmennukselle asetettujen yksilöllisten ja/tai perhekohtaisten tavoitteiden toteutumista. Samalla haettiin tietoa mielikuvista, jotka kohdistuvat annettuun valmennukseen. Arviointiin osallistuivat kaikki projektin asiakasperheet. Tämän lisäksi asumisvalmennusohjaajat tekivät itsearviointin kunkin asiakkaansa asumisvalmennuksen kokonaisvaikuttavuudesta valmennuksen päätyttyä.

Asiakkaiden palautetta

Asiakaspalautetta kerättiin asiakkailta pääosin haastattelemalla tai havainnoimalla heitä. Vain kaksi asiakasta täytti palautelomakkeet itsenäisesti. Annetun palautteen mukaan asumisvalmennuksen tavoitteet toteutuivat pääosin osittain tai kokonaan. Asumisvalmennuksen sisältö koettiin hyväksi, mutta tapaamiskertoja/ohjausta ei pidetty riittävänä. Lähes kaikkien palautteen antajien mielestä tapaamisia olisi pitänyt olla enemmän. Asiakkaat kokivat valmennuksen antoisana ja mielekkäänä ja moni kertoi oppineensa myös uusia taitoja valmennuksen aikana. Yhteistyö asumisvalmennusohjaajan kanssa koettiin myös hyväksi.

- *Olen oppinut käymään itse apteekissa.*
- *Olen tykännyt kaupassa ja kirjastossa käymisestä.*
- *Olen tykännyt keittää ohjaajalle teetä.*
- *Työpäivän jälkeen ei enää jaksa lähteä kaupunkiasioille.*
- *Uusia asioita on tullut liikaa. Harvat tapaamiskerrat. Paljon kysymyksiä.*
- *Vaikeat asiat on tullut hoidettua yhdessä.*
- *Mukavaa on ollut.*
- *Myönteistä asumisvalmennuksessa on ollut paloturvallisuuden läpikäyminen.*
- *Tärkeitä asioita ruokailu, siivous ja harrastukset.*
- *Tavoitteet eivät toteutuneet, kun ei ollut muita työtoimintavaihtoehtoja.*
- *Uudessa kodissa tuttu ihminen käynyt luonani, harjoittelimme puhelimen käyttöä.*
- *Olen tyytyväinen uuteen kotiini ja elämä tuntuu hyvältä, ei kielteistä sanottava.*
- *Ohjaajasta olen pitänyt!*

Läheisten palautetta

Läheisten palaute oli samansuuntaista asiakkaiden palautteen kanssa. Valmennuskertoja olisi haluttu enemmän, mutta toisaalta koettiin onnistumisia tavoitteisiin pääsyssä. Tavoitteiden katsottiin toteutuneen osittain tai kokonaan. Toiminnasta nähtiin olevan hyötyä erityisesti kehitysvammaiselle perheenjäsenelle, mutta myös läheisille itselleen.

Läheiset kokivat saaneensa myös vaikuttaa asumisvalmennuksen sisältöön ja pitivät yhteistyötä ohjaajan kanssa hyvänä. Perheissä, joissa kehitysvammaisen perheenjäsen muutti projektin aikana, valmennuksen katsottiin vaikuttaneen myönteisesti elämäntilanteeseen.

- *Asiakas on saanut perusluottamusta tulevaisuuteen, muuallakin on elämää. Asumisvalmennus on ollut ”peruskiven muurausta”.*
- *Yhdessä sovitut tavoitteet helpottivat tavoitteiden toteutumisessa, kaikki sitoutuivat siihen. On tullut rutiinit, jotka rytmittävät elämää.*
- *Tyttärelleni on tärkeää tavata aina asumisvalmennusohjaaja. On oppinut liikkumaan kaupungilla.*
- *Tyttäremme on saanut olla muun kuin vanhempien kanssa. Asumisvalmennus on tukenut itsenäistymistä. Varmasti on ollut hyötyä. On kovasti aina odottanut tapaamisia ja kalenterista on tullut tärkeä.*
- *Myönteistä on ollut oman prosessin ja pohdinnan käynnistyminen. Lapsen itsenäistyminen konkretisoituu käytännön asioiksi. Luottamus lapsen selviytymiskykyyn on lisääntynyt.*
- *Asumiskokeiluja on ollut säännöllisesti, on kotiutunut sinne. Poikamme on päässyt kaupungille. Suhde ohjaajaan on tiivis. Myös meidän välinen yhteistyö on ollut hyvää ja antoisaa. Valmennusta olisi voinut olla useammin.*
- *Kaikki onnistuneet kokemukset vahvistavat ajatusta muutosta. Kokeilujaksot olleet myös tärkeitä perheelle, saa tukea ja tietoa ja lepoa. Turvallisuus tärkeää asumisessa (jos ”mummolle” sattuu jotakin, mitä kehitysvammainen tekee?)*
- *Asumisvalmennus on tuonut turvallisuutta ja hyvän uuden ihmissuhteen, jolla on aikaa. Virikkeet tervetulleita. Poikamme ei ole koskaan puhunut negatiivisesti valmennuksesta. Poikamme huomioi kotona aiempaa enemmän asioita, esim. ”sängynpetaus unohtui” tms. Vertaisryhmätapaaminen oli mieluisa.*
- *Tyttäreni on saanut harjoiteltua niitä taitoja, joita tulee tarvitsemaan tulevassa asuinpaikassa. Itse olen saanut paljon neuvoja ja henkistä tukea. Asumisvalmennus saisi jatkua siihen saakka kunnes tyttäreni muuttaa omaan kotiin. Ja vielä sen jälkeenkin. Tavoitteet toteutuivat projektiajan puitteissa. Mielestäni tällainen projekti voisi kestää pidemmän aikaa, asiakkaan kannalta hyvä. Iso muutos, joten vie paljon myös aikaa*
- *Olemme asuneet niin pitkään kahdestaan, että elämäämme on muiden vaikea puuttua. Korkea ikä irrottautumiseen, omaksutut tavat ja tottumukset, irrottautuminen molemmin puolin äidin ja pojan välillä vaikeaa.*
- *Olisiko projekti voinut olla pitempi eli olisi voinut vielä enemmän itsenäistyä?*
- *Koko projekti ollut tarpeellinen!*
- *Tyttäremme elää hetkessä, hyötyy asvasta, täsmällistä ja siinä hetkessä.*
- *Asumisvalmennuksessa on ollut hyvää taitojen ylläpito, kehittävää kanssakäymistä. Valmennusta olisi saanut olla useammin.*

7.2.5 Ryhmämuotoisen asumisvalmennuksen arviointi

Toiminnan kuvaus

Projektissa mukana olleiden viiden ristiinalaisen kehitysvammaisen asiakkaan asumisvalmennuskerho toimi 10/07–12/08 ajan. Ryhmä kokoontui kerran kuukaudessa puolentoista tunnin ajan. Kerholaisten keski-ikä toiminnan aloitusvaiheessa oli 37 vuotta ja he asuivat vielä läheistensä luona, lukuun ottamatta yhtä kerholaista. Ryhmäläiset tunsivat toisensa nimeltään ennen kerhon alkua, mutta eivät olleet muuten tuttuja keskenään.

Kokoontumiset sisälsivät vaihtelevasti erilaista tekemistä kuten keskustelua, askartelua, improvisointia ja tehtävien tekoa. Tavoitteena olivat ensisijaisesti itsetuntemuksen ja omatoimisuuden tukeminen, sekä aikuisuuden ja sosiaalisten taitojen vahvistuminen. Syksyn 2007 tapaamisten teemoina olivat ”Itsenäisyys ja omatoimisuustaidot” ja ”Itsestä huolehtiminen”. Kevään 2008 toiminta keskittyi puolestaan aiheisiin ”Ystävyys ja hyvät tavat”, ”Unelmäkämpä”, ”Oman kodin hoito”, ”Terveelliset elämäntavat” ja ”Asiointi”. Syksyn aiheita olivat puolestaan muun muassa ”Kuka olen”, ”Työ, päivätoiminta ja opiskelu” ja ”Vapaa-aika”.

Kerholaisten palautetta

- *On ollut mukava tavata ohjaajaa, on nähnyt kavereita.*
- *Tulee haikea olo, mitä tehdään jatkossa kun kerho loppuu.*

Läheisten palautetta kerhosta

- *Pojallamme on ollut vertaisryhmä, joka on helpottanut vanhemmista ”eroamiseen”, itsenäisempään elämään.*
- *Piiri on laajentunut, mikä varmasti vaikuttaa oman elämän hallintaan ja rohkaisee jokapäiväisessä elämässä.*
- *Poikamme on lähtenyt mielellään kerhoon.*

Ohjaajan huomioita toiminnan hyödyistä ja vaikutuksista

- *Haasteena kerholaisten erilaisten yksilöllisten tuen tarpeiden huomioiminen. Osa osallistujista olisi tarvinnut henkilökohtaista avustajaa, jos olisi tehty konkreettisia asioita. Nyt enemmänkin keskusteltiin. Konkreettinen tekeminen olisi helpottanut asioiden ymmärtämistä.*

- *Kerhon rinnalle olisi ollut hyvä perustaa myös vanhempien ryhmä ja tehdä näiden ryhmien välillä yhteistyötä.*
- *Ryhmäläiset kilpailevat ajoittain puheenvuoroista. Kaikilla on paljon asiaa ja yhtä aikaa. Tässä asiassa kerholaiset ovat tarvinneet ohjausta omasta vuorostaan.*
- *Ryhmäläisten välillä esiintyy välillä toisten nimittelyä ja komentelua. Osallistujat oppivat ja osaavat ratkaistua useimmiten asian keskenään.*
- *Ryhmäläiset kannustavat myös toinen toisiaan. Jokainen saa vuorollaan mahdollisuuden ilmaista itseään ja yhteisöllisyyttä harjoitellaan jokaisella kerhokerralla.*
- *Valinnanvaikeutta esiintyy. Joskus esimerkiksi oman paikan löytyminen pöydän äärestä on vaikeaa, kun ei ole ollut aikaisemmin vastaavassa valintatilanteessa. Oma-toimisuus on kehittynyt jatkuvan mahdollisuuksien antamisen, tukemisen ja kannustamisen kautta.*
- *Tavoitteisiin ei ehkä päästy, niin kuin oli suunniteltu, mutta kaikki nauttivat kerhossa käynnistä ja porukka oli tiivis. Jokainen löysi paikkansa ja piti kerhoa tärkeänä.*

Työryhmän pohdintaa asiakkaiden ryhmätoiminnasta

Ryhmäytymistä ja yhteisöllisyyttä tulee edistää jo ennen muuttoa. Asiakkaille, jotka tulevat asumaan yhdessä, on annettava riittävästi mahdollisuuksia toisiinsa tutustumiseen ja yhdessäoloon. Muuttoon osallistuvien ihmisten välisen luottamuksen rakentaminen, toimivan vuorovaikutuksen aikaansaaminen ja sujuvan yhteistoiminnan syntyminen vaatii pitkäjänteistä työtä.

Ryhmätoiminnan ohella on huomioitava myös se, että jokainen ryhmän jäsen pääsee toteuttamaan asumisvalmennuksessaan myös omia toiveitaan ja asettamaan omat tavoitteensa yhteisesti asetettujen tavoitteiden ohella. Parhaaseen asumisvalmennuksen lopputulokseen päästään, jos asiakkaalla on mahdollisuus saada sekä henkilökohtaista että ryhmämuotoista valmennusta.

Ryhmäytymiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota myös sellaisen asiakkaan kohdalla, joka on muuttamassa jo olemassa olevaan asumispalveluyksikköön. Hänelle on järjestettävä tutustumiskäyntejä tulevaan kotiin ja osallistumismahdollisuuksia esimerkiksi yhteisön erilaisiin tilaisuuksiin jo ennen muuttoa.

7.2.6 Läheisten vertaistoiminnan arviointi

Projektissa järjestettiin kevään -08 aikana läheisten vertaisryhmätapaamiset Mikkelissä ja Kuopiossa. Tapaamisten tarkoitus oli vastata läheisten esittämään toiveeseen vanhempien satunnaisesta vertaisryhmätoiminnasta. Päivien palautetta kerättiin sekä osallistujilta että luennoitsijoilta. Tämän jälkeen annettua palautetta ja vertaistoiminnan merkitystä asu-misvalmennuksessa pohdittiin ja arvioitiin projektitiimissä.

Järjestettyihin tilaisuuksiin osallistui kaikkiaan yli puolet projektissa olevien asiakasperheiden vanhemmista tai muista läheisistä. Osassa perheissä kehitysvammaisen perheenjäsenen oli jo muuttanut omaan kotiin läheistensä luota ja osassa perheissä ajatusta vielä kypsyteltiin.

Tapaamisten ohjelma koostui asiantuntija-alustuksista edunvalvonta asioista, kehitysvammaisen lapsen itsenäistymisestä ja elämänmuutoksista. Alustuksien tarkoituksena oli antaa asiantietoja keskustelun pohjaksi ja aktivoita osallistujat keskustelemaan ja kysymään aiheista. Palautteen mukaan tapaamisia pidettiin onnistuneina ja tarpeellisina. Tilaisuudet oli suunniteltu ja toteutettu hyvin. Osa osallistujista toivoi vastaavien tilaisuuksien uudelleen järjestämistä vielä projektin toiminnan aikana. Projektin työntekijöiden läsnäolo koettiin hyväksi ja työryhmä vaikutti omalla toiminnallaan osaltaan siihen, että tilaisuuksissa oli vapautunut, hyväksyvä ja ystävällinen ilmapiiri. Työntekijöiden koettiin olevan *mukavasti takalalla, mutta silti vahvasti läsnä*.

Tapaamiset tarjosivat mahdollisuuden oman perheen tilanteen peilaamiseen muihin samassa elämäntilanteessa oleviin. Ryhmissä käydyt keskustelut antoivat osallistujille mahdollisuuden jakaa kokemuksiaan ja tunteitaan. Vertaisryhmätapaamisiin osallistuneet kokivat ryhmän tuen tärkeäksi ja he huomasivat, etteivät ole tilanteessaan yksin. Moni piti tärkeimpänä juuri mielipiteiden jakamisen mahdollisuutta ryhmässä. Toisten osallistujien näkemykset ja kokemukset kehitysvammaisen perheenjäsenen itsenäistymisestä lisäsivät uskoa oman lapsen pärjäämiseen. Osaltaan kokemusten vaihto rohkaisi tukemaan itsenäistymiskehitystä esimerkiksi tilapäispaikan kokeilulla.

Asiantuntijoiden alustukset koettiin myös merkittäväksi päivien anniksi. Keskustelu ryhmissä oli vilkasta ja asioista uskallettiin puhua. Moniin askarruttaviin asioihin, kuten edunvalvontaan, palvelusuunnitelmien laadintaan ja omaishoidon tukeen kuuluviin vapaisiin, saatiin vastaukset.

7.2.7 Asumisvalmennuksen onnistumista tukevat seikat

Yhteenvedona voidaan todeta, että edellä kuvatut arviointien tulokset täydentävät ja vahvistavat projektin työryhmän asumisvalmennuksen itsearviointien tulosta. Saatua tietoa hyödynnettiin toiminnan kehittämiseksi ja asumisvalmennuksen mallintamisessa. Työryhmän pohdinnan tuloksena voidaan nostaa esiin seuraavia keskeisimpiä asumisvalmennuksen onnistumista tukevia asioita.

Asumisvalmennuksen tavoitteet

Valmennuksen onnistumiseksi asiakkaan omaa päätäntävaltaa täytyy tukea ja korostaa. Päätöksenteon pohjaksi kehitysvammaisen asiakas tarvitsee oman käsitys- ja ymmärryskykynsä ja kommunikaatiotapansa huomioivaa tukea jo valmennuksen suunnitteluvaiheessa. Asumisvalmennuksen perusta rakentuu henkilön päämiehisyydelle, johon kuuluu henkilölle itselleen kuuluvaa määräysvaltaa ja valinnan mahdollisuudet.

Asiakkaan motivaatio toimintaa kohtaan luo edellytyksen valmennuksen onnistumiselle. Tavoitteiden tulee olla asiakkaalle tärkeitä. Koetut onnistumiset, tärkeissä pienissäkin asioissa, lisäävät oman elämän merkityksellisyyden tunnetta. Asiakkaalle syntyy kokemus omasta pärjäämisestä ja kyvystä haasteiden saavuttamiseen. Tavoitteiden tulee olla myös tiedossa asiakkaan kaikilla tahoilla. Ympäristön tulee tukea asumisvalmennuksen tavoitteita kaikilta osin, olivatpa ne kuinka pieniä hyvänsä.

Asumisvalmennuksen oikea-aikaisuus

Asumisvalmennuksen tulisi kuulua jokaisen aikuistuvan nuoren kehitysvammaisen henkilön itsenäistymisen vaiheeseen. Hyvänä ajankohtana voidaan pitää esimerkiksi valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ajankohtaa. Asumisvalmennus tukisi näin opetuksessa annettavaa elämänhallintataitojen opiskelua arjessa.

Vuorovaikutus

Asumisvalmennusta tekevän työntekijän ja asiakkaan/asiakasperheen jäsenten välinen vuorovaikutus perustuu keskinäiselle luottamukselle ja asiantuntijuuden jakamiselle. Hyvä ja pysyvä luottamus rakentuu vähitellen jatkuvana prosessina. Luottamuksen syntyminen vaatii toisen persoonan kunnioittamista ja erilaisuuden hyväksymistä, rehellisyyttä, avoimuutta ja ristiriitojen oikeudenmukaista ratkaisemista.

Perheen osallisuus

Läheisille annettava tuki ja ohjaus ovat tärkeä osa asumisvalmennusta. Kehitysvammaisen perheenjäsenen itsenäistyminen, muuttaminen ja muuton jälkeinen hyvinvointi edellyttävät vanhemmilta ja muilta läheisiltä tukea ja hyväksymistä. Se voi olla monella tavalla läheisille vaativaa, ja he tarvitsevat siihen usein ulkopuolista tukea. Mitä myönteisemmin läheiset pysyvät suhtautumaan tilanteeseen sitä paremmat mahdollisuudet kehitysvammaisella perheenjäsenellä on pärjätä uudessa elämäntilanteessa.

Asiakasperheiden yksilöllisyyden huomioimiseksi on tärkeää kuulla perheen elämänvaiheista ja tilanteesta, jota perhe parhaillaan elää. Asiakasperheen kertomus omasta elämästään vahvistaa perhettä yhteistyön kumppanina. Käydyistä keskusteluista voidaan tunnistaa sellaisia kokemuksia, jotka vaikuttavat asiakkaan ja läheistensä valintoihin ja sitä kautta asumisvalmennuksen kulkuun.

Verkostotyö

Asumisvalmennus edellyttää eri tahojen hyvää ja saumatonta yhteistyötä. Asiakas saa parhaimman tuen, kun yhteistyötä tehdään tavoitteiden saavuttamiseksi samansuuntaisesti asiakkaan kaikilla verkostotahoilla. Asumisvalmennus rakentuu työntekijän, asiakkaan, hänen sosiaalisen verkostonsa ja muiden palvelutuottajien yhdistettyjen voimavarojen varmistamiseen.

Yksilöllisen asumisen edistäminen

Asiakkaan asumisen yksilöllisyyden edistäminen on asumisvalmennuksen yksi keskeisimmistä tehtävistä ja haasteista. Asiakkaan ja hänen perheensä on saatava monipuolinen kuva tarjolla olevista asumisen ja siihen liittyvän tuen mahdollisuuksista. Asumisratkaisu perustuu näin eri vaihtoehtojen sopivuuden arviointiin ja kokeiluun. Kokonaisuus muodostuu puolestaan asuntoratkaisusta ja siihen yhdistettävästä aktiivisesta tuesta ja avusta, jota asiakas tarvitsee asumiseensa, arjen toimintoihinsa ja asunnon ulkopuoliseen elämään.

Asumisvalmennuksen määrä ja kesto

Elämönhallinnan taitojen ja itsenäistymisen tukeminen sekä muu valmennukseen kuuluva työ tulisi olla pitkäkestoista ja säännöllistä. Arjen taitojen harjoitteet vaativat usein päivittäistä asiakkaan ohjausta pitkällä aikavälillä.

9 MALLINTAMISEN KAUTTA SYNTYNEET PROJEKTIN TUOTOKSET

9.1 Tuotoksille asetettu tavoitetila

- Kehitysvammaisten henkilöiden asumisvalmennusmalli on kirjattu kuvaukseksi ja projektin lopputuotokset on saatettu valmiiksi (työntekijän asumisvalmennuksen käsikirja ja asiakkaan asumisvalmennuksen tehtäväkansio).
- Tuotosten käytettävyyttä ja yleistettävyyttä on kokeiltu ja arvioitu yhdessä asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa.
- Asumisvalmennusmallille on esitetty sitä vahvistavat perustelut käytännön kokemusten ja eri tahojen näkemysten avulla.
- Projektissa kehitetty asumisvalmennusmalli on toimiva käytäntö ja projektin tuotokset vastaavat niille asetettuja eri tahojen vaatimuksia ja odotuksia.
- Kehitysvamma-alan työntekijät voivat hyödyntää projektin lopputuotteita omassa työssään.
- Asumisvalmennusprosessi on kuvattu tuotteistamisen edellyttämälle tasolle. Tuotteistamisen avulla asumisvalmennusprosessi ja siihen kuuluvat resurssit ja kustannukset ovat tulleet määritellyiksi.

9.2 Asumisvalmennusmallin, käsikirjan ja tehtäväkansion kuvaus

Asumisvalmennusmalli

MINÄ MUUTAN – projektissa luotu asumisvalmennusmalli sisältää ne keskeisimmät asumisvalmennuksen vaiheet ja toiminnot, jotka tulisi huomioida parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen pääsemiseksi. Siinä kuvataan ne asumisvalmennuksen keskeisimmät toimintatavat ja työmenetelmät, jotka on arvioitu asiakkaalle käytännössä hyvää tuottaviksi. Kuvauksen on tarkoitus palvella työntekijöitä, jotka tekevät asumisvalmennusta päätyökseen ja heitä, jotka soveltavat käytäntöä omassa työympäristössään.

Seuraavan sivun vuokaaviossa on kuvattu luodun asumisvalmennuksen prosessin vaiheet tiivistettynä. On huomioitavaa, että asumisvalmennuksen toteuttaminen etenee aina yksilöllisesti ja prosessissa ei aina voida tunnistaa selkeää vaiheiden ketjua.

ASUMISVALMENNUSPROSESSI

A. ASUMIS- VALMENNUKSEN VIREILLEPANO

1. Asumisvalmennuksesta tiedottaminen
2. Asumisvalmennustarpeen julkituominen
3. Asumisvalmennuksen perusteen määrittäminen

B. ASUMIS- VALMENNUKSEN SUUNNITTELU JA PÄÄTÖSENTEKO

4. Asumisvalmennuksen alustava sisällön suunnittelu ja tavoitteiden laadinta
5. Päätös asumisvalmennuksen aloittamisesta

C. ASUMISVALMENNUKSEN TOTEUTTAMINEN

Asumisvalmennus ennen muuttoa

6. Tutustuminen asiakkaaseen ja perheeseen
7. Toimivan vuorovaikutuksen rakentaminen asiakkaaseen ja perheeseen
8. Yksilöllisten tavoitteiden suunnittelu ja asettaminen
9. Asiakkaan voimavarojen kartoittaminen
10. Asiakkaan itsenäistymisen ja itsenäisen suoriutumisen tukeminen
11. Asiakkaan verkoston aktivoiminen
12. Asiakkaan aseman ja oikeuksien edistäminen
13. Asiakkaan ja hänen läheistensä tukeminen elämänmuutoksessa
14. Yksilöllisen asumisen suunnittelu

Asumisvalmennus asumisratkaisun jälkeen

15. Muuton valmistelu
16. Palvelusuunnitelman tarkastaminen
17. Tutustumiskäynnit
18. Muutto

Asumisvalmennus muuton jälkeen

19. Kotiutumisen tukeminen
20. Asumisvalmennuksen kokonaisarviointi

D. ASUMISVALMENNUKSEN PÄÄTTYMINEN

MUUTOSSA TUKENA – asumisvalmennuksen käsikirja

MUUTOSSA TUKENA – asumisvalmennuksen käsikirja laadittiin työväliseksi asumisvalmennusta tekeville työntekijöille. Käsikirjan tarkoituksena on tukea asumisvalmennuksen suunnittelua ja toteutusta yhteistyössä kehitysvammaisen asiakkaan, hänen läheistensä ja muiden verkostojen kanssa.

Käsikirjan sisältö perustuu projektin toiminnasta saatuihin kokemuksiin, esille nousseisiin tarpeisiin ja jaettuun asiantuntijuuteen. Projektin asiakasperheet ja muut yhteistyökumppanit ovat olleet aktiivisesti mukana kehittämistyössä.

Käsikirjan sisältö on jaettu eri teemoihin. Käsikirjan alkuosa, runko, muodostuu asumisvalmennuksen määrittelystä ja asumisvalmennusprosessin kuvauksesta. Tämän jälkeen prosessin eri toiminnot kuvataan laajempina kokonaisuuksina. Osioissa on tietoa asumisvalmennuksen ja yksilöllisen asumisen suunnittelusta, työmenetelmistä ja muodoista, sekä asiakkaan asemasta ja oikeuksista.

Käsikirja sisältää myös asiakkaalle suunnatun MINÄ MUUTAN - asumisvalmennuksen tehtäväkansion ohjeistuksen työntekijälle ja asumisvalmennuksessa hyödynnettäviä lomakepohjia. Sen lisäksi käsikirjan liitteenä oleva erillinen ”Muuton muistilista” toimii työvälisenä silloin, kun asiakas on jo tehnyt asumisratkaisun, ja on aika alkaa suunnittelemaan muuttoa ja elämää uudessa kodissa.

MINÄ MUUTAN – asumisvalmennuksen tehtäväkansio

Asiakkaalle laaditun tehtäväkansion tarkoitus on toimia sekä asiakkaan että ohjaajan asumisvalmennuksen työvälisenä. Kansiossa olevien tehtävien ja harjoitteiden tavoitteena on lisätä asiakkaan omatoimisuutta, itsenäistymistä, osallisuutta ja aikuisuutta. Tämän lisäksi niiden avulla voidaan selvittää asiakkaan voimavaroja ja vielä harjoitusta vaativia taitoja.

Asiakkaan ja ohjaajan yhteistyössä käsiteltävät kysymykset ja tehtävät helpottavat yksilöllisten tavoitteiden ja niitä tukevien käytänteiden suunnittelua. Tarvittaessa ansiosta voidaan käsitellä vain ne kohdat, jotka ovat asiakkaalle tarpeellisia ja yksilöllisten tavoitteiden mukaisia. Kansion sisältö toimii ohjaajalle myös asumisvalmennuksen mallirunkona.

Tehtäväkansio on jaettu 13:sta osaan, jotka etenevät asiakkaan perustiedoista kohti muuttoa. Tehtäväkansion täyttämiseen on monia eri vaihtoehtoja. Asumisvalmennusta tekeviä työntekijöitä saattaa asiakkaalla olla useampi kuin yksi, ja myös työntekijällä saattaa olla samaan aikaan useampia asiakkaita. Asiakas voi täyttää kansiota myös esimerkiksi yhdessä läheistensä kanssa, opiskelupaikassaan ja toimintakeskuksessaan, sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Sisältö ja menetelmät riippuvat myös asiakkaiden erilaisista tuen tarpeista ja asumisvalmennuksen tavoitteista.

Toiminnassa huomioidaan asiakkaan yksilöllinen tapa kommunikoida ja ne menetelmät, jotka asiakas parhaiten hallitsee. Näin asiakkaalla on mahdollisuus hänen itsetuntoaan kohentaviin onnistumisiin. Aihealueita voidaan käydä läpi esimerkiksi keskustellen, piirtäen ja käyttäen valokuvia, lehtikuvia tai kommunikointikuvia. Työskentelyssä hyödynnetään myös konkreettisia tilanteita, kuten vaatehuollon harjoittelua siihen tarkoitettussa tilassa.

9.3 Tuotosten tuloksellisuus

Projektissa kehitettyjen toiminnallisten (asumisvalmennusmalli) ja teknisten (käsikirja ja tehtäväkansio) ratkaisujen käytettävyyden ja yleistettävyyden kokeilu ja arviointi asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa jäi vähäiseksi. Asumisvalmennusprosessi kuvattiin tuotteistamisen edellyttämällä tasolla ja sen jatkotyöstäminen jatkuu osana muuta Savon Vammaisasuntosäätiön tuotteistamisprosessia. Prosessin kuvaus on muiden palvelujen tuottajien ja kuntien yleisessä käytössä.

Projektin tuotoksille asetettuihin vaatimuksiin pyrittiin vastaamaan sillä, että asumisvalmennusmallia kehitettiin yhdessä MINÄ MUUTAN – projektin keskeisimmän yhteistyötahon eli asiakasperheiden kanssa. Palvelun käyttäjät osallistuivat mallin suunnitteluun ja toteuttamiseen aktiivisella palautteen antamisella asumisvalmennuksesta saatujen kokemusten myötä.

Asumisvalmennusmallille esitettiin vahvistavat perustelut käytännön ja muiden vastaavien toimintatahojen projektien kokemusten ja tulosten kautta. Kehitetty toimintakäytäntö täyttää myös nykyiset kehitysvamma-alan asumispalveluja ohjaavan lainsäädännön ja asetukset, sekä asumista koskevat eettiset periaatteet ja suositukset.

Arvioinnin tuloksena projektin tuotoksia voidaan tarkastella seuraavasti:

- Asumisvalmennus osana asumispalvelua on toiminnan laadun parantamista. Projektissa tuotettu materiaali hyödyttää niin asiakkaita ja heidän läheisiään kuin kuntien ja asumispalvelujen edustajiakin.
- Asumisvalmennusmalli ja tuotettu materiaali palvelee kuntien käytäntöjä ja ennakkoivaa suunnittelua (asumispalvelutarpeen selvitys, talouden suunnittelu, tarpeen avaaminen maksajataholle).
- Projektissa luodun asumisvalmennusmallin joustavuus helpottaa sen soveltamista eri toimintaympäristöihin. Asiakkaan tarpeen mukaan siitä voidaan ottaa käyttöön vain joitain osia tai koko malli. Tuotosten kansiomuotoisuus helpottaa niiden päivitystä ja asiakaslähtöistä muunneltavuutta.
- Asumisvalmennuksen käsikirjaan on koottu muuttamiseen ja asumiseen liittyvä tieto kattavaksi ja käytännönläheiseksi tietopaketti. Käsikirja vaatii kuitenkin jatkuvaa asiasisältöpäivitystä muuttuvia kehitysvamma-alan säädöksiä ja suosituksia vastaavaksi.
- Käsikirjaan kuuluva Muuton muistilista toimii hyvänä työvälineenä kehitysvammaisen henkilön muuton suunnittelussa yhdessä hänen ja hänen perheensä kanssa. Muistilistaan on koottu keskeisimmät asiat, jotka on huomioitava ja järjestettävä ennen muuttoa.
- Asumisvalmennuksen tehtäväkansio lisää asiakkaan osallisuutta. Tehtävät ja harjoitteet edistävät henkilön aitojen, yksilöllisten toiveiden ja tarpeiden selvittämistä. Näin luodaan pohjaa asiakkaan oman näköiselle asumiselle ja elämälle. Tehtäväkansio antaa myös mahdollisuuden asiakkaan kertomukselle itsestä ja hänen elämänsä historiastaan.
- Asumisvalmennuksen tehtäväkansion tarkempi suuntaaminen tietyille asiakasryhmälle vaatii jatkotyöstämistä. Yksilöllisen ja toimivan vuorovaikutuksen varmistamiseksi tarvitaan puhetta tukevien tai puhetta korvaavien kommunikaatiokeinojen materiaalin kehittämistä.

10 PROJEKTIN TULOKSEN JA TUOTOSTEN JUURUTTAMINEN

10.1 Juurruttamiselle asetettu tavoitetilä

- Palvelujärjestelmän toimijoiden tietoisuus asumisvalmennuksesta ja sen sisällöstä on lisääntynyt.
- Projektin tuloksista ja kokemuksista on tiedotettu projektissa mukana olevien kuntien kehitysvammahuollon ja muiden projektin yhteistyötahojen edustajille (asumispalveluyksiköt, toimintakeskukset, tukiyhdistykset ja jatko-opetusyksiköt).
- Projektissa saatua osaamista ja asiantuntijuutta on jaettu laajalle yleisölle valtakunnallisella tasolla.
- Painetut lopputuotteet on jaettu kuntien kehitysvammahuollon edustajille ja muille yhteistyötahoille.
- Laajaa yleisöä varten lopputuotteisiin kuuluva materiaali on tuotettu myös sähköiseen muotoon.
- Projektin tulosten ja kokemusten pohjalta on selvitetty asumisvalmennusta tukeva suunnittelu- ja kehittämistarve ja määritelty sen kautta kehitystehtävät.

10.2 Juurruttamisen edistämiseksi suoritettut toimenpiteet

Projektin tulosten ja tuotosten juurruttamisen edistämiseksi MINÄ MUUTAN - projektin alkuvaiheessa laadittiin juurrutussuunnitelma (Liite 6) ja viestintäsuunnitelma (Liite 7).

Juuruttamisprosessin lähtökohtana oli yhteisen tavoitetilän luominen asumisvalmennuksesta vaihtamalla tietoa eri osapuolten odotuksista, tarpeista ja näkemyksistä. Eri puolten sitoutumista pyrittiin edistämään sillä, että he näkivät vision toteutumisen edistävän myös heidän omien tavoitteidensa saavuttamista. Tavoitteena oli, että juurruttamisprosessi jatkuu vielä projektin päättymisen jälkeenkin.

Projektin viestintä oli osa juurruttamista. Laaditun viestintäsuunnitelman tarkoituksena oli varmistaa projektin kokemusten ja tulosten aktiivinen ja suunnitelmallinen levittäminen valituille kohderyhmille. Viestinnällä pyrittiin edistämään myös asumisvalmennuksen arvostusta ja projektin tulosten hyödyntämistä projektialueella.

Projektissa tuotettua asumisvalmennuksen käsikirjaa ja tehtäväkansiota painatettiin 200 + 200 kappaletta. Savon Vammaisasuntosäätiön hyödyn jakamisen periaatteen mukaisesti kaikki projektissa tuotettu materiaali on myös vapaasti noudettavissa säätiön www-sivuilta (www.savas.fi/materiaalipankki).

Projektin tuotoksia jaettiin ja tuloksia levitettiin myös tiedotus- ja keskustelutilaisuuksien muodossa muun muassa seuraavien tahojen edustajille:

- Savon Vammaisasuntosäätiö (asumispalvelu- ja päivätoimintayksiköt)
- Muut alueen asumispalveluyksiköt
- Projektin ohjausryhmä
- Kehitysvammaisten palvelusäätiö (KVPS)
- Projektissa mukana olevat kunnat/kehitysvamma-alan toimijat
- Alueen tukiyhdistykset
- Ammattikorkeakoulut
- Vaalijalan kuntoutuskeskus
- Bovallius-ammattiopisto
- Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä

Lopputuotoksia jaettiin myös muille asiasta kiinnostuneille kehitysvamma-alan edustajille. Näitä tahoja olivat esimerkiksi:

- Kehitysvammaisten Tukiliitto ry.
- Kehitysvammaliitto
- Eteva kuntayhtymä
- Aspa palvelut oy
- KVPS Tukena oy.
- Kymenlaakson erityishuollon kuntayhtymä
- Aitoon koulutuskeskus
- Rongankoti / Itsenäisen asumisen ajokorttiprojekti
- Valkeakosken kaupunki kv. huolto
- Tampereen kaupunki kv. huolto
- Omapolku ry.
- Toimintakeskus Rastin kannatusyhdistys
- Hämeenkyrön toimintakeskus

Projektissa saatua osaamista ja asiantuntijuutta jaettiin laajalla yleisölle seuraavissa valtakunnallisissa ja kansainvälisessä tapahtumassa:

- Yksilöllinen tuki ja muuttovalmennus – seminaari, Tampere 23–24.4.09 (luento-osuus ja näyttelytila). Järjestäjinä Kehitysvammaisten palvelusäätiö ja Kehitysvammaisten tukiliitto. Aihepiiri ”Tervetuloa matkalle etsimään yksilöllisen tuen ja muuttovalmennuksen ideologiaa ja toteuttamistapoja”. Seminaari oli tarkoitettu alan työntekijöille, muuttajien läheisille ja kaikille muuttovalmennuksesta kiinnostuneille.
- TERVE-SOS 2009 – messut, Helsinki 13–14.5.2009 (näyttelytila). Aihepiiri ”Terve ja turvallinen elämä”. TERVE-SOS -messut oli tarkoitettu sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille, opiskelijoille ja alasta kiinnostuneille kansalaisille.
- Europe in Action 2009, Minun elämäni – konferenssi, Tampere 24–27.6.2009 (näyttelytila). Järjestäjänä Kehitysvammaisten Tukiliitto. Eurooppalaisten kehitysvammajärjestöjen yhteisen konferenssin aihepiiri ”Perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen; asuminen, työllisyys, opiskelu ja kommunikaatio. Jokaisella on oltava mahdollisuus tehdä valintoja oman elämänsä suhteen. Jokaisella on oikeus osallisuuteen yhteiskunnassa.”

10.3 Juurruttamisen tuloksellisuus ja haasteet

Projektin toimintakauden lopussa on vielä vaikeaa arvioida luodun asumisvalmennusmallin ja siihen kuuluvien tuotosten juurtumista alueen palvelujärjestelmän käytäntöihin. Asiakastyöhön pohjautuvaa asumisvalmennuksen mallintamista ei voida toteuttaa lyhyessä ajassa osin asumisvalmennuksen pitkäkestoisuuden vuoksi. Yhtäaikainen toimintamallin luominen, käyttöönotto ja levittäminen on vaikeaa.

Pidempikestoisen projektin aikana olisi paremmin pystytty edistämään projektin keskeisten tulosten hyödynnettävyyttä ja sitä, miten projektissa kehitettyjä toimintoja olisi tullut suunnata ja ottaa käyttöön eri toimijatahoilla. Toiminta olisi mahdollistanut myös paremman tiedon saannin mallin toimivuudesta niin asiakkailta kuin muiden verkostojen asiantuntijoilta.

Juuruttamisen tuloksellisuuteen voidaan kuitenkin paremmin vastata Savon Vammaisasuntosäätiön vuonna 2011 toteuttaman erillisen arvioinnin jälkeen. Arviointijärjestelmässä on tarkoitus kerätä tietoa esimerkiksi projektin tuotosten käytöstä eri tahoilla ja asumisvalmennusmallin toimivuudesta muun muassa säätiön uusissa palvelukodeissa.

Tässä vaiheessa voidaan kuitenkin arvioida, että MINÄ MUUTAN - projektissa luotu asumisvalmennusmalli ja tuotettu materiaali lisäävät ja helpottavat kehitysvammaisille suunnatun asumisvalmennuksen käynnistämistä ja toteutusta. Sidosryhmien edustajien osallisuus projektin toiminnassa antaa hyvän pohjan asumisvalmennuksen kehittämiseksi ja käyttöönotolle Savon alueella.

Projektissa mukana olleiden kuntien edustajien keskuudessa arvioitiin asumisvalmennuksen tulevaisuutta varovaisen myönteisesti. Asumisvalmennuksen juurtuminen riippuu pitkälle siitä, kuinka malli kytkeytyy kunnan palvelujärjestelmään ja miten kunnat sitoutuvat taloudellisesti toimintaan. Kuntatalouden resurssit asettavat rajoituksia uusien palvelumuotojen kehittämiseksi ja käyttöönotolle, varsinkin jos ne edellyttävät kunnalta taloudellisia lisäresursseja. Asumisvalmennuksesta aiheutuvia taloudellisia säästöjä on myös vaikea arvioida ja taloudellista hyötyä on siten vaikea täsmällisesti osoittaa.

11 PROJEKTIN KOKONAISUUDEN TULOKSELLISUUS

Kokonaisuutena projektin tuloksellisuutta voidaan pitää hyvänä. MINÄ MUUTAN – projektin toiminnasta saatu hyöty ja vaikuttavuus kohderyhmälle ja muille tahoille osoittavat kiistattomasti projektissa luodun kokonaisvaltaisen asumisvalmennusmallin ja siihen kuuluvan materiaalin tarpeellisuuden. Projektin tavoite ja sen sisältö olivat ajankohtaisia, sillä asumisvalmennukselle oli ja on projektin päätyttyäkin todellinen tarve. Kehitysvammaisten henkilöiden muuttamiseen ja arjen konkreettisiin haasteisiin vastaaminen oli yksi projektin keskeisimmistä vahvuuksista.

Projektin hallinta

Projektin toiminta eteni sille laaditun projektisuunnitelman mukaisesti. Se oli alusta lähtien hyvin suunniteltua ja hallittua edeten aikataulussaan toimivasti. Projektin toimintaa edisti projektityöntekijöiden motivoitunut työpanos. He tunsivat toimintaympäristön ja sen keskeiset toimijat. Projektin onnistumista edistivät myös kuntien edustajien aktiivinen rooli ja osallistuminen projektiin. Ohjausryhmän jäsenet olivat sitoutuneita edistämään projektin tavoitetilaa. Heidän mahdollisuuksiaan ja vahvuuksiaan toimia projektin edistäjänä omissa verkostoissaan olisi kuitenkin projektin taholta voitu hyödyntää enemmän. Ilman tarkemmin määriteltäviä ja sovittuja henkilökohtaisia suunnitelmia, jäi paljon ilmeisiä voimavaroja hyödyntämättä.

Projektin asiakastyö

Asiakkaiden yksilöllisistä tarpeista lähteneet valmennukset koettiin tuloksellisiksi. Perheiden keskuudessa asumisvalmennusta pidettiin merkittävänä palveluna. Projektin asiakastyössä pystyttiin asiakaslähtöiseen, suunniteltuun ja tavoitteelliseen toimintaan. Mukana olleita asiakkaita ja heidän perheitään huomioitiin erityisellä tavalla kunnioittaen ja kumppanuuteen haastaen niin, että toiminnassa saavutettiin luottamuksellinen suhde asiakasperheisiin. Asumisvalmennuksen aikana tapahtuneet asiakkaiden muutot ja kotiutumiset uuteen asuinpaikkaan onnistuivat. Projektista saatu kokemus osoitti ennakoivan suunnittelun ja asiakkaan yksilöllisen tuen kartoittamisen tärkeyden onnistuneen muuton turvaamiseksi.

Projektin verkostotyö

Projektin asumisvalmennukseen olennaisena osana kuuluva yhteistyö asiakkaan verkostojen kanssa onnistui hyvin. Asiakkaan palveluihin liittyvä yhteydenpito oli monipuolista ilman raja-aitoja. Verkostotyön avulla eri tahojen työntekijöiden sitoutuminen asumisvalmennukseen lisääntyi. Sillä koettiin olevan vaikutusta myös tiedon ja toimintatapojen lisääntymiseen ja katsomusten avartumiseen.

Projektin arviointimenetelmät

Tapauskohtainen arviointi tehtiin asiakkaiden kohdalla pääosin ohjaajan havainnoinnin avulla. Suurin osa asiakkaista ei kuitenkaan kyennyt sanoin kertomaan omaa mielipidettään asumisvalmennuksen hyödystä. Projektissa olisi tarvittu yksinkertaisempia mittareita niin, että kehitysvammainen asiakas olisi itse voinut paremmin arvioida kokemaansa ja omassa elämässä tapahtuneita mahdollisia muutoksia.

Projektin vaikutusarvioinnissa oli tarkoitus hyödyntää kehittämissyhteistyötä muiden vastaavien projektien ja toimijoiden kanssa. Vertaisarviointi perustui kuitenkin satunnaiseen keskinäiseen tiedon ja kokemusten vaihtoon sen suunnittelemattomuuden vuoksi. Eri toimijoiden vertaisuuteen perustuvia työtapoja ja menetelmiä olisi voitu arvioida monin tavoin paremmin, jos yhteistyö olisi ollut suunnitelmallista ja koko projektin elinkaaren kattavaa.

Projektin työryhmän itsearviointi koettiin tehokkaaksi tavaksi työkäytäntöjen arvioinnissa ja kehittämisessä. Reflektioiva keskustelu antoi tukea myös käytännön projektityön haasteista selviytymiseen. Ulkopuolinen arviointi olisi kuitenkin mahdollistanut työryhmän oman toiminnan kriittisemmän ja laajemman tarkastelun.

Asumisvalmennuksen haasteet

Asetettujen tavoitteiden mukaisesti projektissa kehitettiin konkreettisia välineitä ja materiaalia kehitysvammaisten henkilöiden asumisvalmennuksen tarpeeseen. Projektilla luotiin pohjaa pysyväälle asumisvalmennuspalvelulle ja saavutettiin asumisvalmennukseen kuuluvaa ammatillisen osaamisen kehittymistä.

Kehitysvammaisten henkilöiden asumisvalmennuksen tulevaisuuden haaste näkyy etenkin asumisen yksilöllisyyden edistämisessä. Yksilöllisen asumisen varmistamiseksi tarvitaan tukea tarvitsevien henkilöiden oman äänen kuulumista, tavoitteellista yhteistoimintaa ja konkreettisia tekoja. Siihen tarvitaan uusia käytäntöjä ja ratkaisuja, jotka vastaavat käyttäjiensä todellisiin asumis- ja tukitarpeisiin. Tuen tarve, jota henkilö tarvitsee kyetäkseen asumaan ja toimimaan lähiyhteisössään mahdollisimman itsenäisesti, on arvioitava monipuolisesti ja kattavasti. Tukipalvelujen suunnittelussa on keskityttävä yksilökeskeisesti henkilön omiin todellisiin toiveisiin ja tarpeisiin järjestelmäkeskeisen suunnittelun sijaan.

Asumisvalmennusta voidaan parhaiten kehittää valtakunnallisesti yhteistyössä eri tahojen kesken. Vertaiskehittämisen avulla pystytään tietoisesti ja tehokkaasti hyödyntämään ja edistämään niitä toimintatapoja, jotka on arvioitu asiakkaalle käytännössä hyvää tuottaviksi. Vertaiskehittäminen mahdollistaa myös tehokkaamman tiedotuksen asumisvalmennuksen tarkeydestä ja tarpeellisuudesta.

LÄHTEET

Niemelä, M. & Brandt, K. (toim.) 2008. Kehitysvammaisten yksilöllinen asuminen, Pitkäaikaisesta laitosasumisesta kohti yksilöllisempiä asumisratkaisuja, Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:73. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Parempaan kehitysvammaisten asumiseen. 2007. Saatavissa:
<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=77582>.

Rajalahti, A. YKS Yksilökeskeinen suunnittelu ja toiminta. KVPS. Yksilöllinen tuki ja muuttovalmennus seminaari Tampere. 23.-24.4.2009. Saatavissa: <http://www.kvps.fi>

Vammaisia tulee kohdella samalla tavalla kuin muita ihmisiä. Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2007:4 selkokieli. Yhdistyneiden Kansakuntien vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus. Sosiaali- ja terveysministeriö: Helsinki. Saatavissa osoitteessa:
<http://pre20090115.stm.fi/ka1180612770176/passthru.pdf>

Yksilölliset palvelut, toimivat asunnot ja esteetön ympäristö. 2003. Vammaisten ihmisten asumispalveluiden laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2003:4. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen kuntaliitto.

MINÄ MUUTAN - projekti

RISKIENHALLINTASUUNNITELMA 2007–2009

Riskien hallinnan tarkoituksena on selvittää ne seikat, jotka voivat vaikeuttaa projektin etenemistä ja tavoitteisiin pääsemistä. Ne kohdistuvat joko projektin toimintaan tai projektin lopputulokseen. Riskienhallinnan avulla pyritään myös välttämään ja pienentämään toteutuneiden riskien mahdollisia vaikutuksia.

MINÄ MUUTAN – projektin riskienhallintaprosessin vaiheet

- Projektin toiminnan suunnitteluvaiheessa projektivastaavan toteuttama riskien alustava tunnistus- ja arviointivaihe (maaliskuu 2007).
- Riskienhallintasuunnitelman täydennys ensimmäisessä ohjausryhmän kokoontumisessa (toukokuu 2007).
- Alkuvaiheen suunnitelman saattaminen valmiiksi projektityöryhmän kanssa (kesäkuu 2007).
- Riskien tunnistamisen ja uudelleenarvioinnin suorittaminen projektityöryhmässä aina tarpeen vaatiessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa.
- Tilanteen seuraaminen projektin johto- ja ohjausryhmän palaverissa.
- Riskienhallintadokumentin ylläpitämisestä vastaa projektivastaava.

Projektin riskienhallinta koostuu riskien tunnistamisesta, riskiluokituksesta (riskien todennäköisyys ja vaikutus), ehkäisevistä ja korjaavista toimenpiteistä, sekä uudelleentunnistamisesta.

- Jokaisesta uudesta riskistä määritellään riskin kuvaus, riskin hallintakeinot, riskin todennäköisyys ja vakavuus asteikolla 1-5
- Riskin kokonaisvaikutus projektille saadaan kertomalla nämä kaksi arvioitua lukua keskenään, jolloin eri riskit saadaan vertailukelpoisiksi keskenään asteikolla 1 (pienin arvo) -25 (suurin arvo)

Riskin todennäköisyys on arvioitu asteikolla:	Riskin vakavuus on arvioitu asteikolla:
1 = riski ei ole todennäköinen	1 = ei aiheuta suurempia haittoja projektin toiminnalle, resursseille tai aikataululle
2 = todennäköisyys on pieni	2 = aiheuttaa lieviä haittoja projektin toiminnalle, resursseille ja aikataululle
3 = todennäköisyys on keskisuuri	3 = aiheuttaa melko paljon haittoja projektin toiminnalle, resursseille ja aikataululle
4 = todennäköisyys on suuri	4 = aiheuttaa suuria vaikeuksia projektin toiminnalle, resursseille ja aikataululle,
5 = riski on erittäin todennäköinen	5 = aiheuttaa erittäin suuria vaikeuksia / projektin toiminnan jatkuminen on vaakalaudalla

MINÄ MUUTAN - projektin riskienhallinnan vaiheet 1.3.07- 30.9.2009

- Ensimmäisen tunnistusvaiheen tulokset / projektin toiminnan suunnitteluvaihe: 15.3.07, 11.5.07, 5.6.07 = kevät -07
- Päivitys / asumisvalmennuksen mallintamisvaihe: 26.10.07, 8.6.08 = syksy -07, kevät -08
- Päivitys / projektin tuotosvaihe, tulosten arviointi- ja juurruttamisvaihe 20.4.09: kevät -09

RISKI 1: Projektille asetetut tavoitteet eivät toteudu suunnitellussa aikataulussa				
Todennäköisyys	3 (kevät -07)	3(syksy -07)	2 (kevät -08)	1 (kevät -09)
Vakavuus	4	4	3	3
Kokonaisvaikutus	12	12	6	3
⇒ Varautuminen ja vastatoimenpiteet Aikataulusuunnitelma (projektin toiminnan jako perustehtäviin, tehtävien etenemisen seuranta, projektin toteutumiseen liittyvien ongelmien ajoissa havaitseminen, aikataulun joustavuus lukuun ottamatta suuria poikkeamia, arviointisuunnitelman mukainen seuranta ja arviointi)				
RISKI 2: Käytetyt toimintamenetelmät eivät tue tavoitteisiin pääsemistä				
Todennäköisyys	2	2	1	1
Vakavuus	3	3	3	3
Kokonaisvaikutus	6	6	3	3
⇒ Varautuminen ja vastatoimenpiteet Käytettyjen toimintamenetelmien laadun ja vaikuttavuuden varmistaminen (asiakasperheyhteistyön korostaminen, projektityöryhmän oman osaamisen yhdistäminen eri kehitysvamma-alan yhteistyötahojen asiantuntijuuteen)				
RISKI 3: Projektialueen kunnat tai muut yhteistyötahot eivät ole yhteistyöhaluisia				
Todennäköisyys	3	1	1	1
Vakavuus	3	3	4	4
Kokonaisvaikutus	9	3	4	4
⇒ Varautuminen ja vastatoimenpiteet Projektista tiedottaminen ja markkinointi mahdollisuutena Savon alueen kunnille (kehitysvammaisten henkilöiden asumisvalmennuksen tärkeyden ja projektin tuotosten hyödynnettävyyden korostaminen)				
RISKI 4: Asiakasperheiden määrä ei ole sopiva (liian paljon, liian vähän)				
Todennäköisyys	4	1	1	1
Vakavuus	4	3	1	1
Kokonaisvaikutus	16	3	1	1
⇒ Varautuminen ja vastatoimenpiteet Asetetun määrällisen tavoitteen saavuttaminen asiakasperheiden asteittaisella lisäämisellä (tavoitetilan saavuttamisen jälkeen uusien asiakkaiden harkinnanvarainen mukaan ottaminen)				
RISKI 5: Projektiin sidoksilla olevilla toimijoilla on erilaiset intressit ja näkemykset projektista ja sen tavoitteista				
Todennäköisyys	3	1	1	1
Vakavuus	2	2	2	2
Kokonaisvaikutus	6	2	2	2
⇒ Varautuminen ja vastatoimenpiteet Projektin vaatimusmäärittely ja rajaus sen alkuvaiheessa (projektiin osallistuvien ja sitä lähellä olevien tahojen tiedottaminen, mahdollisten uusien tehtäväkokonaisuuksien mukaan ottaminen harkinnanvaraisesti projektille saadun hyödyn perusteella)				

RISKI 6: Projektin työryhmä ei toimi				
Todennäköisyys	1	1	1	1
Vakavuus	4	2	2	2
Kokonaisvaikutus	4	2	2	2
⇒ Varautuminen ja vastatoimenpiteet Työntekijöiden motivaatio- ja osaamistason huomioiminen henkilöstövalinnoissa, sitoutumisen edistäminen henkilöstön osaamisen käyttöönotolla, ammatillisen osaamisen syventämisen mahdollistaminen, työnjaon oikeudenmukainen ja selvä suunnittelu, vastuualueiden tarvittava uudelleen suunnittelu, dialoginen esi- miestyö				
RISKI 7: Projektin työntekijä sairastuu tai vaihtuu				
Todennäköisyys	2	2	2	2
Vakavuus	4	4	4	2
Kokonaisvaikutus	8	8	8	4
⇒ Varautuminen ja vastatoimenpiteet Projektityöryhmän välinen tehokas tiedottaminen ja tehtävien hajauttaminen				
RISKI 8: Työryhmän jäsenillä on vähäinen projektikokemus				
Todennäköisyys	3	2	2	1
Vakavuus	1	1	1	1
Kokonaisvaikutus	3	2	2	1
⇒ Varautuminen ja vastatoimenpiteet Projektikonsultointi, projektin johtoryhmän ja muiden asiantuntijoiden hyödyntäminen (projektin eteneminen, projektiohjeistus, mallintaminen, lopputuotteet, juurruttaminen)				
RISKI 9: Projektin budjetti ylittyy				
Todennäköisyys	1	1	1	1
Vakavuus	3	3	3	3
Kokonaisvaikutus	3	3	3	3
⇒ Varautuminen ja vastatoimenpiteet Talouden säännöllinen seuranta, sisällön päivittäminen projektin toiminnassa esille nousseita kehittämis- tarpeita vastaavaksi				
RISKI 10: Projektin tulosta ei osata kuvata niin, että sidosryhmät voivat hyödyntää sitä omassa toi- minnassaan (vrt. henkilöstön osaamisresurssit)				
Todennäköisyys			2	2
Vakavuus			3	3
Kokonaisvaikutus			6	6
⇒ Varautuminen ja vastatoimenpiteet Säännöllinen vuorovaikutus projektiin osallistuvien tahojen kanssa (ks. myös riski 8) Projektin jatkorahoituksen hakeminen (mallin testaaminen ja kehittäminen projektin keskeisten tulosten ja tuotosten hyödyntämisen varmistamiseksi, kehitettyjen toimintojen suuntaaminen ja käyttöönotto eri toimija- tahoilla)				
RISKI 12: Projektin lopputulosta / tuotoksia käyttävien organisaatioiden määrä jää tavoiteltua pie- nemmäksi.				
Todennäköisyys			3	2
Vakavuus			4	4
Kokonaisvaikutus			12	8
⇒ Varautuminen ja vastatoimenpiteet Juurrutus suunnitelman mukainen koulutus, tiedotus ja konsultointi (toiminnan hyödyn perustelut, sitoutta- minen / kuntien kv.huollon päättäjät), luotavan asva-mallin joustavuus (projektin aikaresurssien keskittämi- nen) Projektin jatkorahoituksen hakeminen				

Liite 2: **ASUMISVALMENNUKSEN SEURANTA / Asiakkaan palaute 1(2)**

Asiakas	Palautteen ajankohta, päivämäärä
Asumisvalmennusohjaaja	Asumisvalmennuksen alkamisajankohta

PALUTTEEN ANTAMISEN MUOTO

rastita muoto

1. Lomakekysely: asiakas on täyttänyt palautelomakkeen itse	
2. Haastattelu: asiakas on vastannut kysymyksiin työntekijän haastattelussa	
3. Havainnointi: työntekijä on vastannut kysymyksiin havainnoinnin pohjalta	

ASUMISVALMENNUKSEN YKSILÖLLISET TAVOITTEET

Tavoite 1, mitä taitoa tai asiaa olet harjoitellut asumisvalmennuksen aikana?

Miten tavoite on mielestäsi toteutunut? Rastita oikea vaihtoehto.	 Osaan jo	 Vaatii vielä harjoittelua	 Vaatii vielä paljon harjoittelua

Tavoite 2, mitä taitoa tai asiaa olet harjoitellut asumisvalmennuksen aikana?

Miten tavoite on mielestäsi toteutunut? Rastita oikea vaihtoehto.	 Osaan jo	 Vaatii vielä harjoittelua	 Vaatii vielä paljon harjoittelua

ASUMISVALMENNUKSEN YLEISET TAVOITTEET

2

Kyllä   En
          osaa
          sanoa

1. Onko asumisvalmennus ollut mielestäsi mukavaa, oletko nauttinut yhdessä tekemisestä?			
Mitkä asiat ovat olleet mukavia?			
Mitkä asiat eivät ole olleet mukavia?			
2. Ovatko asumisvalmennuksen tavoitteet Sinulle tärkeitä eli oletko pystynyt harjoittelemaan juuri niitä asioita, joita itse olet halunnut?			
Miksi ne ovat Sinulle tärkeitä?			
Jos vastasit ei, niin mitä asioita haluaisit harjoitella ja opetella?			
3. Oletko voinut tehdä omia valintoja eli onko Sinun mielipiteet otettu huomioon?			
Mihin asioihin olisit halunnut vaikuttaa ja mistä asioista olisit halunnut itse päättää?			
4. Onko asumisvalmennuskertoja ollut mielestäsi riittävästi?			
Jos vastasit ei, niin kuinka usein haluaisit olla mukana asumisvalmennuksessa?			
5. Onko yhteistyö ohjaajasi kanssa sujunut hyvin?			
Mikä yhteistyössä ei ole sujunut eli missä tilanteissa on tuntunut pahalta?			

Liite 3: **ASUMISVALMENNUKSEN SEURANTA / Läheisten palaute 1(2)**

Läheinen	Palautteet ajankohta, päivämäärä
Asumisvalmennusohjaaja	Asumisvalmennuksen alkamisajankohta

ASUMISVALMENNUKSEN YKSILÖLLISET TAVOITTEET

Tavoite 1, mitä taitoa tai asiaa läheisesi on harjoitellut asumisvalmennuksen aikana?

Miten tavoite on mielestäsi toteutunut? Rastita oikea vaihtoehto.	Tavoite on toteutunut kokonaan ☺	Tavoite on toteutunut osittain ☹	Tavoite ei ole toteutunut lainkaan ⊗
Miksi tavoite ei ole toteutunut tai se on toteutunut vain osittain? Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen?			

Tavoite 2, mitä taitoa tai asiaa läheisesi on harjoitellut asumisvalmennuksen aikana?

Miten tavoite on mielestäsi toteutunut? Rastita oikea vaihtoehto.	Tavoite on toteutunut kokonaan ☺	Tavoite on toteutunut osittain ☹	Tavoite ei ole toteutunut lainkaan ⊗
Miksi tavoite ei ole toteutunut tai se on toteutunut vain osittain? Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen?			

ASUMISVALMENNUKSEN YLEISET TAVOITTEET

2

Kyllä   En
          osaa
          sanoa   Ei

1. Onko läheisenne mielestänne viihtynyt asumisvalmennuksessa?			
Mitkä asiat ovat olleet hänelle mieleisiä?			
Mitkä asiat eivät ole olleet mieleisiä?			
2. Ovatko asumisvalmennuksen tavoitteet olleet hänelle tärkeitä eli onko hän mielestänne pystynyt harjoittelemaan juuri niitä asioita, joita itse on halunnut?			
Miksi ne ovat hänelle tärkeitä?			
Mitä hän mielestänne haluaisi harjoitella ja opetella? Entä, mitä asioita Te pitäisitte tärkeinä?			
3. Onko läheisenne voinut tehdä omia valintoja eli onko hänen mielipiteet otettu huomioon?			
Mihin asioihin hän olisi halunnut vaikuttaa? Entä mihin Te olisitte halunneet enemmän vaikuttaa?			
4. Onko asumisvalmennusta ollut mielestänne riittävästi?			
Jos vastasitte ei, niin kuinka usein asumisvalmennuskertoja tulisi olla?			
5. Onko yhteistyö läheisenne ja ohjaajan kanssa sujunut hyvin?			
6. Onko yhteistyö Teidän ja ohjaajan kanssa sujunut hyvin?			
Mikä yhteistyössä ei ole sujunut eli missä tilanteissa on kehitettävää?			

Liite 4: **ASUMISVALMENNUKSEN SEURANTA / Työntekijän itsearviointi 1(2)**

Asiakas	Arvioinnin ajankohta, päivämäärä
Asumisvalmennusohjaaja	Asumisvalmennuksen alkamisajankohta

ASUMISVALMENNUKSEN YKSILÖLLISET TAVOITTEET

Tavoite 1, mitä taitoa tai asiaa asiakas on harjoitellut asumisvalmennuksen aikana?

Miten tavoite on mielestäsi toteutunut? Rastita oikea vaihtoehto.	Tavoite on toteutunut kokonaan ☺	Tavoite on toteutunut osittain ☹	Tavoite ei ole toteutunut lainkaan ⊗
Miksi tavoite ei ole toteutunut tai se on toteutunut vain osittain? Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen?			

Tavoite 2, mitä taitoa tai asiaa asiakas harjoitellut asumisvalmennuksen aikana?

Miten tavoite on mielestäsi toteutunut? Rastita oikea vaihtoehto.	Tavoite on toteutunut kokonaan ☺	Tavoite on toteutunut osittain ☹	Tavoite ei ole toteutunut lainkaan ⊗
Miksi tavoite ei ole toteutunut tai se on toteutunut vain osittain? Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen?			

ASUMISVALMENNUKSEN YLEISET TAVOITTEET

2

Kyllä   En
osaa
sanoa   Ei

1. Onko asiakas viihtynyt asumisvalmennuksessa?			
Mitkä asiat ovat olleet hänelle mieleisiä?			
Mitkä asiat eivät ole olleet mieleisiä?			
2. Ovatko asumisvalmennuksen tavoitteet olleet hänelle tärkeitä eli onko hän pystynyt harjoittelemaan juuri niitä asioita, joita itse on halunnut?			
Miksi ne ovat hänelle tärkeitä?			
Mitä asiakas haluaisi harjoitella ja opetella?			
3. Onko asiakas voinut tehdä omia valintoja eli onko hänen mielipiteet otettu huomioon?			
Mihin asioihin hän olisi halunnut vaikuttaa? Entä ovatko läheiset voineet vaikuttaa asumisvalmennukseen?			
4. Onko asumisvalmennusta ollut riittävästi tavoitteiden saavuttamiseksi?			
Kuinka usein asumisvalmennuskertoja tulisi olla?			
5. Onko yhteistyö asiakkaan kanssa sujunut hyvin?			
6. Onko yhteistyö läheisten kanssa sujunut hyvin?			
Mikä yhteistyössä ei ole sujunut eli missä tilanteissa on kehitettävää?			

Liite 5: **ASUMISEN JA HYVINVOINNIN ARVIOINTI** 1(2)

Asiakas	Arvioinnin ajankohta, päivämäärä

ARVIOINNIN MUOTO

rasti muoto

1. Lomakekysely: asiakas on täyttänyt arviointilomakkeen itse	
2. Haastattelu: asiakas on vastannut kysymyksiin työntekijän haastattelussa	
3. Havainnointi: läheinen on vastannut kysymyksiin havainnoinnin pohjalta	

Kyllä   En   Ei
osaa
sanoa

1. Oletko onnellinen omasta kodistasi?			
Mikä omassa kodissa on mukavinta?			
Jos et viihdy uudessa kodissasi, niin mikä siihen voisi olla syynä? Mitä voisit tehdä asialle tai mitä muiden pitäisi asialle tehdä?			
2. Haluaisitko asua jossain muualla?			
Jos haluaisit, niin missä muualla?			
3. Onko Sinulla riittävästi tilaa asunnossasi?			
4. Onko kodissasi helppo liikkua?			
5. Voitko olla omissa oloissasi, silloin kun haluat?			
6. Voitko olla toisten seurassa, silloin kun haluat?			
7. Pidätkö yhteyttä läheisiisi?			
8. Onko Sinulla ystäviä?			
9. Jos Sinulla ei ole ystäviä, niin haluaisitko sellaisia?			

10. Onko Sinulla mukavaa tekemistä vapaa-aikanasi?			
Jos ei, niin mitä haluaisit vapaa-aikanasi tehdä?			
11. Pääsetkö halutessasi harrastuksiin tai muihin vapaa-ajan toimintoihin?			
12. Voitko käydä asioimassa lähiympäristössä?			
Jos et, niin missä haluaisit asioida ja milloin?			
13. Oletko arkipäivisin koulussa tai töissä?			
Jos et, niin mitä haluaisit opiskella tai mitä työtä haluaisit tehdä?			
14. Saatko riittävästi tukea, silloin kun sitä tarvitset esimerkiksi puhtaudesta huolehtimiseen?			
Jos et koe saavasi, missä tarvitsisit enemmän apua?			
15. Onko uudessa kodissa turvallista asua?			
Mikä Sinua askarruttaa, mietityttää tai pelottaa?			
16. Puuttuuko uudesta kodistasi vielä jotakin?			
Mitä ne asiat tai tavarat ovat?			
17. Voitko päättää omista asioistasi?			
18. Haluaisitko päättää joistain asioista, joista toiset nykyään päättävät puolestasi?			
Kenelle voit puhua, jos olet tyytymätön asioihin?			

MINÄ MUUTAN - projekti

PROJEKTIN TULOSTEN JA TUOTOSTEN JUURRUTTAMISSUUNNITELMA 2007 - 2009

Tarkoitus

Juuruttamissuunnitelman tarkoitus on edistää projektin tulosten ja tuotosten käyttöönottoa ja pysyvyyttä. Projektin juurruttaminen on koko sen elinkaaren mittainen prosessi. Prosessissa ympäristö muokkaa projektin toimintaa ja tulosten ja tuotosten kehittämistä ja toisaalta ympäristöä sopeutetaan ottamaan niitä vastaan.

Tavoite

Juuruttamisprosessi jatkuu projektin päättymisen jälkeen. Asumisvalmennustoiminta ja luotu asumisvalmennusmalli vakiintuu käytännöksi osaksi kuntien ja muiden palveluntuottajien toimintaa Savon alueella. Asumisvalmennuksen asema alueella on vahvistunut ja se on suunnitelmallista ja tavoitteellista. Kehitysvammaisen henkilö saa jatkossa asumisvalmennusta yksilöllisen tarpeen mukaan.

Toimintaperiaate

Juuruttamisprosessissa projektin ohella kohderyhmä ja yhteistyötahot ovat osa juurruttamisprosessia. Toiminnassa pyritään yhteisen vision luomiseen vaihtamalla tietoa eri osapuolten odotuksista, tarpeista ja visioista (asiakkaat / läheiset, kunnat, kehitysvammaisten tukiyhdistykset, asumispalveluyksiköt, toimintakeskukset, jatko-opinnot ja muut palveluntuottajat ja tahot, kuten Sosi-aali- ja terveysalan oppilaitokset).

Juuruttamisen tasoina ovat organisaatiotaso (Savon Vammaisasuntosäätiö, Savas), seudullinen / alueellinen taso ja valtakunnallinen taso

Juuruttamisen muodot

Viestintä

- Tulosten ja kokemusten aktiivinen ja suunnitelmallinen hyödyntäminen ja levittäminen valituille kohderyhmille erikseen määrätyillä välineillä ja resursseilla viestintäsuunnitelman mukaisesti

Valtavirtaistaminen

- Toimenpiteet, joilla projektin tulokset ja tuotokset otetaan pysyvään käyttöön tai, jotka luovat pohjaa sen pysyväälle käyttöönotolle
- Projektissa saadun osaamisen ja asiantuntijuuden syventäminen ja jakaminen emon-organisaatioin ja yhteistyötahojen käyttöön
- Toimintamallin joustavuus (mallista voidaan ottaa käyttöön asiakkaiden ja kuntien tarpeen mukaan vain joitain osia tai koko malli)

Tuotteistaminen

- Asumisvalmennusprosessi on kuvattu ja sen hyödyt ovat maksimoitavissa, halutut tulokset saavutettavissa ja konsepti siirrettävissä. Tarvittava palvelu löytyy palveluvalikoimasta ja sille on määritelty hinta.

Juurruttamisen taso: Savas, emo-organisaatio		
Menetelmä	Ajankohta	Vastuuhenkilö
Valinta, tiedotus: Säätiön asumisvalmennusvastaava	Syksy 2009	Palvelujohtaja
Koulutus: Säätiön asumisvalmennusvastaava -tulokset (arviointi ja jatkokehittäminen)	Syksy 2009 -	Kehittämysyksikkö
Tiedotus: Projektin eteneminen ja tulokset -Savas yksiköt henkilökunta ja esimiehet	Pikkujoulu-seminaarit Kevät / syksy 2009	Projektivastaava
Projektin tulokseen kuuluvan materiaalin tuottaminen sähköiseen muotoon Savas www-sivuille / materiaali-pankki	Kesä 2009	Projektivastaava
Asva-palvelun tuotteistaminen	Kevät 2009-	Savas
Seudullinen / alueellinen taso: projektissa mukana olevat kunnat ja muut tahot		
Menetelmä	Ajankohta	Vastuuhenkilö
Painotuotteet: Projektissa syntyneen materiaalin painatus ja jakaminen projektissa mukana olevien kuntien edustajille ja muille yhteistyökumppaneille (ohjausryhmä)	Kevät 2009	Projektivastaava
Tiedotus ja keskustelutilaisuudet: Projektin tulos ja kokemukset, tuotosten esittely -mm. Kuopio, Iisalmi, Kiuruvesi, Lapinlahti, Varpaisjärvi, Mikkeli, Ristiina) -kunnan edustajat, kv.alan henkilöstö (eri yksiköt), Tukiyhdistykset, Sosiaali- ja terveysalan oppilaitokset	Kevät / syksy 2009	Projektivastaava Asumisvalmennus-ohjaajat
Keskustelutilaisuus: projektissa mukana olevien kuntien sosiaalijohtajat; tulosten realistisuus ja käyttömahdollisuus	Tuotteistamisen jälkeen	Palvelujohtaja
Markkinointi: Tuotteistettu asumisvalmennuspalvelu	Syksy 2009-	Palvelujohtaja Kehittämispäällikkö
Internet: Projektin tulokseen ja tuotoksiin kuuluvan materiaalin tuottaminen sähköiseen muotoon Savasin www-sivuille	Kesä 2009	Projektivastaava
Yleisötilaisuus: Itä-Suomen asumispalvelupäivät, tulokset	Syksy 2009	Projektivastaava
Tiedote, lehtijuttu: Projektin kokemukset, tulos	Syksy 2009	Projektivastaava

Valtakunnallinen taso		
Menetelmä	Ajankohta	Vastuuhenkilö
Painotuotteet: Esitteet / julisteet	Syksy 2007-	Projektivastaava
Internet: Savas sivut, projektin esittely	Syksy 2007-	Projektivastaava
Kokemusten vaihto: Muut projektit, vastaavat toimijat	Syksy 2007-	Projektivastaava
Vertaisarviointi: Muut projektit	Syksy 2009	Projektivastaava
Internettiedote: Projektin toiminnasta: Kehitysvammaisten Tukiliiton sivut	Kevät -08	Asumisvalmennus- ohjaaja / E-S
Internettiedote: Projektin toiminta, Kehitysvammaliitto / Vernerin www-sivut	Kevät -08	Asumisvalmennus- ohjaaja / E-S
Internet: Projektin tulokseen ja tuotoksiin kuuluvan ma- teriaalin tuottaminen sähköiseen muotoon Savasin www-sivuille	Kevät -09	Projektivastaava
Internet: Sosiaaliportti, prosessikuvaus	Syksy 2009 –	Projektivastaava
Luento, näyttelytila: Yksilöllinen tuki ja muuttovalmennus – seminaari, Tampere (Kvps)	Kevät 2009	Projektivastaava
Näyttelytila: TERVE-SOS 2009 – messut, Helsinki	Kevät 2009	Kehittämisyksikkö
Kansainvälinen taso: Näyttelytila: My life, Europe in Action 2009, Annual Conference Tampere (Kvtl)	Kesä 2009	Projektivastaava

MINÄ MUUTAN - projekti

VIESTINTÄSUUNNITELMA 2007–2009

Tarkoitus

Viestintäsuunnitelman tarkoitus on tukea projektin tavoitteiden toteutumista. Hyvällä tiedottamisella rakennetaan luottamusta rahoittajaan ja yhteistyöverkostoihin. Sillä varmistetaan johdonmukainen ja tehokas viestintä projektin toiminnan laadusta, kehittämiskohteista, vaiheista ja tuloksista kaikille projektin toteutumisen kannalta tärkeille tahoille. Viestinnän tavoitteena on myös edistää asumisvalmennuksen arvostusta ja projektin tulosten laajamittaista hyödyntämistä. Suunnitelma toimii työvälineenä projektityöryhmälle ja projektin eri osapuolille

Sisältö

Viestintäsuunnitelma sisältää viestinnän kohderyhmät, toimenpiteet ja aikatalutuksen sekä vastuutahot.

Projektin viestinnässä noudatettavat periaatteet

- Viestintä on avointa, aktiivista, oikea-aikaista ja sisällöltään totuudenmukaista
- Viestinnän vaikutuksia arvioidaan säännöllisesti
- Viestinnässä noudatetaan sosiaali- ja terveysalan tiedonhallinnan lainsäädäntöä ja ohjeistusta
- Viestinnässä käytetään apuna yhteistyötahojen viestintäkanavia
- Viestinnän sisältö mukautetaan eri kohderyhmien toiveisiin ja tarpeisiin
- Viestintä on osa projektin juurruttamista

Projektin viestintä jaetaan sisäiseen ja ulkoiseen viestintään

Sisäisen viestinnän kohderyhminä ovat projektin tekijät, projektin johto- ja ohjausryhmät, säätiön hallitus, rahoittaja, hankkeessa mukana olevat asiakasperheet ja kunnat sekä Savon vammaisasuntosäätiön palveluyksiköt.

Ulkoisen viestinnän kohderyhmiä ovat projektialueen kehitysvammaisten henkilöiden tukiyhdistykset, muut mahdolliset hyödynsaajat, kuten kehitysvamma-alan palvelujen tuottajat, sekä laaja yleisö.

Arviointi

Tiedottamista arvioidaan itsearviointilla ja sidosryhmäpalautteella kerran vuodessa. Tiedotustoimenpiteistä ja niiden onnistumisesta raportoidaan rahoittajalle väli- ja loppuraportoinnin yhteydessä.

SISÄINEN VIESTINTÄ

KOHDERYHMÄ	TIEDOTETTAVA ASIA	TIEDOTTAMISEN MUOTO	AIKA-TAULUTUS	VASTUU-HENKIÖ
Projekti-työryhmä	Toiminnan linjaukset, toimintasuunnitelmat, talous, laatujärjestelmä, työvuorot, lainsäädäntö, henkilöstöasiat, TES, lomat, asiakirjat ym.	Suullinen viestintä, sähköposti, skype, puhelin Työkokoukset, kehittämispäivät, muistiot	Työkokous 1-2 x kk	Projekti-vastaava
Johtoryhmä	Projektin eteneminen, asetettujen tavoitteiden toteutuminen, toiminnan linjaukset, arvioinnin tulos	Suullinen viestintä, muistiot, sähköposti	Johtoryhmän kokous -joka toinen kk	Projekti-vastaava
Ohjausryhmä	Projektin eteneminen, toiminnan linjaukset, asetettujen tavoitteiden toteutuminen, arvioinnin tulos	Suullinen viestintä, muistiot, sähköposti, projektitiedotteet	Ohjausryhmän kokous 2-3 krt / vuosi	Projekti-vastaava
Savas, hallitus	Projektin toiminnan eteneminen	Suullinen viestintä, sähköposti, kirjallinen materiaali	Tiedote toukokuu -07, väliraportti, loppuraportti Tuloksen esittely syksy -09	Projekti-vastaava
RAY	Projektin edistyminen, projektin toiminta ja talous, toiminnan linjaukset, asetettujen tavoitteiden ja budjetin toteutumisen arviointi sekä tuloksellisuus	Kirjallinen viestintä, toimintasuunnitelmat väliraportti ja loppuraportti	Toimintasuunnitelma vuodelle 2008 -syksy -07 Väliraportti: kevät -08 Toimintasuunnitelma vuodelle 2009 -syksy -08 Loppuraportti: -syksy -09	Projekti-vastaava
Asiakasperheet	Asumisvalmennuksen tavoitteet ja sisältö / asiakaskohtainen asumisvalmennuksen eteneminen, projektin eteneminen	Suullinen ja kirjallinen viestintä asumisvalmennuksen yhteydessä, suullinen projektin esittely mukana oleville perheille	Sovitaan yksilöllisesti Esittely: -joulukuu -07 -toukokuu -08 -kevät -09	Asumisvalmennusohjaajat
Kunnat	Ohjausryhmäasiat, asumisvalmennuksen arviointi, suunnittelu ja kehittämisasiat	Ks. ohjausryhmä, asumisvalmennuspalaverit, toiminnan kehittämispalaverit	Ohjausryhmä-kokoontuminen 2-3 x vuosi Toiminnan kehittämispalaverit 1 X vuosi Asumisvalmennuspalaverit yksilöllisesti kuntien avoimuuden ohjaajien kanssa	Projekti-vastaava Asumisvalmennusohjaajat
Savas, palveluyksiköt	Projektin tavoitteet ja toiminta-ajatus, asumisvalmennuksen sisältö	Sähköposti, suullinen viestintä: projektin esittely yksiköille Intranet ja kirjallinen viestintä	Intranet / päivitys, esittelyt -jatkovaa projektinai-kana	Projekti-vastaava

ULKONEN VIESTINTÄ

KOHDERYHMÄ	TIEDOTETTAVA ASIA	TOEDOTTAMISEN MUOTO	AIKATAULUTUS	VASTUU-HENKIÖ
Projektialueen tukiyhdistykset	Projektin toiminnan esittely	Sähköposti-tiedotteet, suullinen esittely pyynnöstä	Tiedotteet -kevät -07 -kevät -08 -kevät -09	Projekti-vastaava
Muut kv. alan palvelutuottajat	Projektin toiminnan esittely pohjautuen asiakkaan verkostoihin	Yksilöllinen suunnittelu asiakasverkostojen kanssa	Sovitaan yksilöllisesti	Asumis-valmennus-ohjaajat
Muut projektit	Oman toiminnan esittely, projektikokemukset	Sähköposti, henkilökohtaiset tapaamiset, koulutustilaisuudet, yhteiset kehittämisforumit, tutustumiskäynnit	Sovitaan yksilöllisesti	Projektivastaava Asumis-valmennus-ohjaajat
Sosiaali- ja terveysalan oppilaitokset	Asumisvalmennus kokonaisuudessaan Opiskelijoiden mahdollisuus osallistua projektin tutkivaan ja arvioivaan työhön, sekä käytännön työhön omien tavoitteidensa ja erillisten sopimusten pohjalta	Sähköpostiviestintä, vierailut/ luennot sovittu Opiskelijoiden mahdollisuus osallistua projektin tutkivaan ja arvioivaan työhön, sekä käytännön työhön omien tavoitteidensa ja erillisten sopimusten pohjalta	Yhteydenotot alueen oppilaitoksiin huhtikuu -07, tiedotteet, lopputuotteiden jakelu / esittely -syksy -09	Projektivastaava
Laaja yleisö	Projektin esittely ja tunnetuksi tekeminen. Projektista saadut kokemukset, konkreettisten tuotosten, asumisvalmennusmallin ja oppaiden, esittely	Esite, julisteet Lehtiartikkeli Savas www-sivut Kv. liiton sivut (Vernerin) Itä-Suomen asumispalvelupäivät -suullinen esitys	-toukokuu -07 -kevät -09 -koko projektin ajan -kevät -08 -syksy -09	Projekti-vastaava

Savon Vammaisasuntosäätiö
Vuorikatu 26 A II krs. 70100 Kuopio
puh. (017) 266 3200
www.savas.fi